

+ (Hübner báró), hir szerint, római követté fogna kineveztetni Bach helyébe, kit az államszolgálatból végkép el akarnak bocsátani. Mi azt mondjuk rá: „Amen“

+ (Benedek tbsznagy) két havi szabadságidejét Bécs mellett Brühlben töltendi, hol a lakás már meg van rendezve számára.

+ (A kilencz idegen bün.) A lapok következő törvénytelenések jegyzékét hozzák: A Ludoviczeum alapítójából 884,579 ft 10 kr. Bécsbe, katonai kezelés alá szállított; az országháza Pozsonyban; a nádor felügyeletére bízott országos pénztárhoz tartozó indigenatusi díjak; az 1809-ben alkotott fölkelőereg főpénztára; a nemzeti Múzeum; a magyar nemzeti színház; a siketnémák intézetének és országos tébolydának alapjai; a nemzeti testőrség alapítókéje s bécsi palotája; a nagyváradi nemes ifjak convictusának, Alapy-Bibics-féle 330,183 ft 51 kr tevő alapítványa és nagyszerű épülete; a magyar kétforintos bankjegyek alapjául szolgáló 600,000 ft ezüstpénz, törvény ellenére felelősség nélkül idegen kezek által, idegen cselekedetekre használtattak, s használtatnak; a nemzet szent tulajdonából, a magyar államjarkból 150 millió, adósságtörlesztésre fordított 138 millió értékű rész pedig eladott; a törvényhatóságok magán-tulajdonára s árvák vagyonán ejtett sérelem pedig épen fölszámíthatlan. De vajjon lehetett e mást várni egy oly kormánytól, melynek minden tette maga a megtestesült törvénytenség volt!

+ (A száz föld). Szebenzsék kivételével, rendezve van. Szebenzsékben a napokban volt a tisztújítás megtartandó.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a mult heten beküldött:

Egy kézirést szenvedett, 8 gyermekű atya családja számára: Debreczenből Kenessey Zsigmondné 5 ft.

Táncsics Mihály családja számára: Kis-Harsányból az ottani választók, kiknek 1848-ban Táncsics Mihály országgyűlési képviselőjök volt, Alföldi Sándor ref. segédlelkész által 12 ft. 50 kr. — Vilonyáról Márton ref. segédlelkész gyűjtése a körségben 5 ft. 30 kr. — T.-Füredről P. Oláh Mih. városbíró gyűjtése 20 ft. (Eddig e lapokban Táncsics számára beküldött összesen 358 ft. 50 kr.)

Furkás Ignácz elmebeteg számára: H.-M.-Vásárhelyről Verbőczy István 2 ft. — Pozsonyból S. M. 4 ft. (Eddig e csejra beküldött összesen 247 ft. 82 kr.)

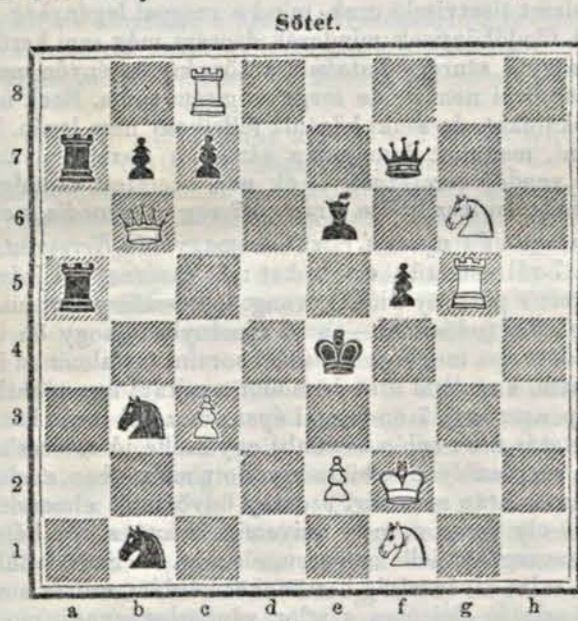
Az irói segélypénztárba: Pusztá-Gyugyról Németh Imre jószágberől (a M. Sajtó útján, honnan e lapokhoz küldött át) 3 ft. (Eddig e csejra beküldött összesen 48 ft.)

A honvédségjelzési alap számára: Bőcsből az ottani magyar iparosok könyvtárának olvasó tagjai aprilis 8-án, mint gr. Széchenyi István halála napján; Balog Gyula által 35 ft. 50 kr. (Eddig e csejra beküldött összesen 204 ft. 50 kr.)

A Bőcsből küldött összeghez járultak: Andrásics János 2 ft., Balogh Gyula 2 ft., Leszik Miksa 1 ft., Gyöngyös István 1 ft., Kerepesi Kálmán 1 ft., Serli Ede 1 ft., Kelemen Lajos 1 ft., Lándor Móríc 40 kr., Fehér Ignác 50 kr., Farkas József 50 kr., Hegedüs Sándor 50 kr., Szolósi Imre 50 kr., Fülöp Péter 30 kr., Janzós György 50 kr., Horvát Antal volt honvéd 30 kr., Lóvész Soma 50 kr., Smognovics László 1 ft., Tóth Márton 1 ft., Stáncz János 50 kr., Hadek József 1 ft., G. M. 30 kr., Glosz Sándor 30 kr., Nigysti Antal 30 kr., Palfner Károly 20 kr., Stefánics János 30 kr., Zerabek József 50 kr., Vas Márton 1 ft., Mongold Márton 50 kr., Kis András 1 ft., Budics István 50 kr., Tót Károly 50 kr., Keserü Péter 1 ft., Varga József 50 kr., Kovács István 40 kr., Soltész István 50 kr., Néger Péter 30 kr., Kriszt Antal 50 kr., Adámcsik János 3 ft., Kund Józsefa 50 kr., Istványi Sándor 1 ft., Cseko Miklós 1 ft., Pelók Mihály volt honvéd 1 ft., Zokai Gyula volt honvéd 50 kr., Dautlich Ferenc 50 kr., Szunovics Antal 60 kr., Kisling Soma 30 kr., Sipos Pál 30 kr., Papp Ferenc 70 kr., Galocsik Márton 40 kr., Fejes György 40 kr. — Összesen 35 ft. 50 kr.

SAKKJÁTÉK.

74-ik sz. feladvány. — Szivos Mihálytól (Sárospatakon).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 69. számú feladvány megfejtése.

(Weisz A. J. tanártól.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) V b 3 - h 3	F g 4 - h 3: A)	1)	H h 7 - g 5
2) H g 2 - f 4:	e 5 - f 4:	2) V h 3 - g 4:	tetszés szerint.
3) F a 7 - d 4 ±		3) V g 4 - ±	

Helyesen fejtették meg. *Lessen*: b. Moszóna István. — *Pesten*: Cselkó György. — *Bécsben*: Gold Samu. — *Parabutyban*: Rothfeld József. — *Monokon*: Skvór Antal. — *Kis-Kürtösn*: Csemiczky Károly. — *B.-Ujvároson*: Kovács Lajos. — *Tordán*: Wolf Gábor.

Rövid értesítések. *B.-Ujváros*: K. L. Mind hibátlan, csak a 72-ik sz. f. fő változtatásban, ha t. i. Sötét K d 5 - d 4 lépéssel védi magát, a második lépés nem helyes. — *Sz.-Fehérvár*: A feladványt köszönettel vettük. A megfejtés ezuttal nem sikerült.

Színházi napló.

Péntek, május 17. *Moesner Mária* k. a. hárfaművésznő hangversenye. Ezt megelőzte az „Angolosan“ című kis vígjáték, melyben Feleki s főleg Szigeti tűnt ki. A hangversenyzenő teljes diadalt aratott hárfajátékával, melynél szebbet, művészeibbet alig lehet képzelni. Ujjai oly könnyűséggel pengeték a költői hangszert, mintha szellő suhant volna végig hurjain. Az általános tetszés igen sok taps és kihívásban nyilvánult. Előadott darabjai a következők voltak: „Ábránd“, „Don Juan“ dallamaira (saját szerzeménye);

„Morceau de salon“ Páris Alvarstól; a Szózat; „Rondeau brillant“ Godefróidtól; s végül közkívánatra a „Rákóczy-induló“, melylyel általános lelkesedést gerjesztett. A hangversenyben közreműködtek még: Fektér, ki néhány népdalt csinosan énekelt, s Benza és Füredi, kik a „Don Pasquale“-ből egy érdekes jelenetet adtak elő. A zenekar „Zampa“ nyitányát játszta, mely azon ohajtást ébreszté bennünk, hogy vajha e szép operát Ellinger betanulná, hogy aztán szíre lehetne hozni. Sajnos, hogy eddig csak akkor lehetett adni, midőn Stéger vendégszerepelt színpadunkon.

Szombat, május 18. „Bánk bán.“ Eredeti opera 3 felv. Zenéjét szerző Erkel Ferencz. E szép operának csak egy baja van, az t. i. hogy ballet is fordul benne elő, a mit bizvást elhagyhatnának, s elég lenne az a magyar táncz, mely utána következik. Vagy ha már a balletet erővel ránk octroyálják is, mint Schmerling akarja a Reichsrathot, legalább Campilli csodálatos bakugrásai maradnának el belőle. Egyelőre anyai concessioval is megelégednénk, miután az 1848-iki törvények nem jogosítanak fel, többet követelni. A színház ma is megtelt. Megjegyzendő, hogy sokan csak akkor jöttek, midőn a balletet már végig ugrálták.

Vasárnap, május 19. A színház zárva volt.

Hétfő, máj. 20. „A vén bakancsos és fia a huszár.“ Eredeti népszínű 3 szakaszban, Szigeti Józseftől.

Kedd, május 21. „Rigoletto.“ Opera 4 felv. Verditől.

Szerda, május 22. „A szerencse gyermeke.“ Jellemrajz 5 felv. Irta Birchpfeifer Sarolta.

Csütörtök, május 23. „Eljegyzés lámpafénynél.“ Operette 1 felv. „Tüz a zárdában.“ Vígjáték 1 felv.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetnap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros. naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Május — Junius.		Május (6)	6. p.	6. p.	Siván.	6. p.	6. p.
26	Vasar. F. Sz. Har. F. Sz. H.	14 A 3 Zsid.	4 13	7 40 17		10 28	5 57
27	Hétfő. Kriszt. sz. v. Béda	15 Pachom.	4 13	7 41 18 Salam.		11 5	6 59
28	Kedd. Vilmos. Ger. Vilmos	16 Tivadar	4 12	7 43 19		11 32	8 15
29	Szerda. Maximin Theod.	17 Adronik	4 11	7 44 20 Szelig.		11 55	9 27
30	Csüt. Uroanpa Felix Et.	18 Vizszent	4 10	7 45 21 [mann]	*	10 38	
31	Péntek. Petron. Ang. Petron.	19 Patric.	4 9	7 46 22		0 15	11 45
1	Szomb. Nicodemus Fortun.	20 Coost.	4 9	7 47 23 37. S.		0 33	0 51

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed másod ízben 31. 11 óra 41 p. délelőtt.

TARTALOM.

Mády Károly (arckép). — Élünk, él az Árpád népe. Várady Gusztó. — Mikép itéltek a régiek. Bocskai Pap Lajos. — Felső-borsodi képek (folytatás, képpel). — Az 1862-re tervezett világgár- és műkiállítás Londonban (képpel). — László Károly levelei Amerikából (vége). — Mikép szoktassuk gyermekeinket? Dr. Batisfalvi. — Egyveleg. — Tárház: Kakas Márton levelei az országgyűlésről. — Gróf Teleki László emlékezete. — Katona József emlékezete. Szász Károly. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Közintézetek. Egyetek. Balesetek, elemi csapások. Mi újság? Sakkjáték. Színházi napló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő Fák Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)

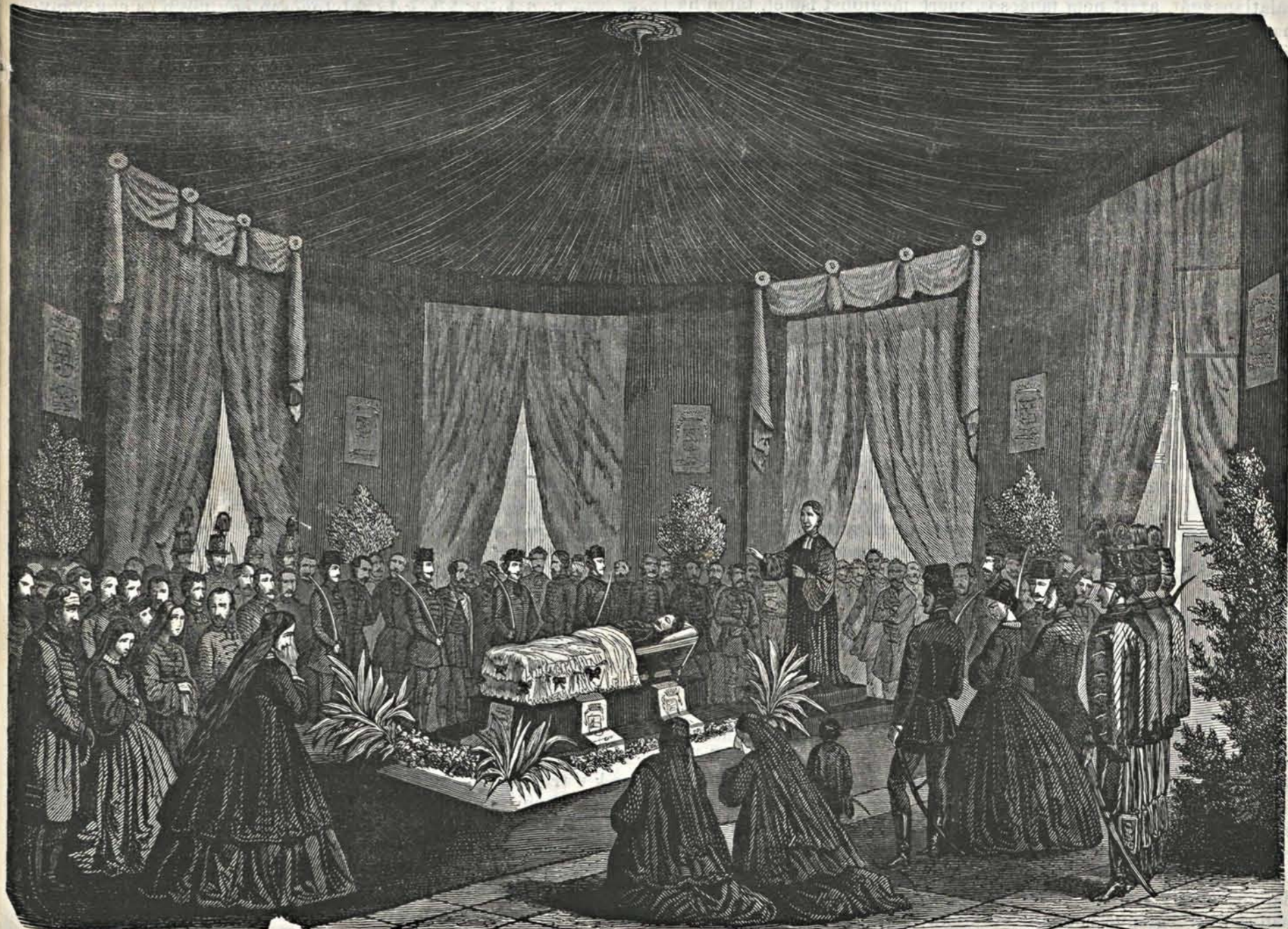
A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. ujpenzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 12 ft., évnegyedre 6 ft. ujpenzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Gróf Teleki László emlékezete.

(Emlékbeszéd, felolvasta Lukács Móríc, a m. Akademia ülésében május 27-én.)

Fájdalmas és nehéz feladat áll előttem, midőn a tisztelt Akademia megbizásából, de saját lelkem ösztönét is követve, gyászbe-

szédet akarok mondani elhunyt tagtársunk, gróf Teleki László fölött. A súlyos csapás, mely e férfi halálával az egész hazát és ennek minden egyes polgárát érte, kettős súlylyal nehezedett reám, kit a mindnyájunk által gyászolt halotthoz, első gyermekkorunktól halála napjáig, közel negyven évig, az élet minden változásain

GRÓF TELEKI LÁSZLÓ GYÁSZRAVATALA A NEMZETI MUZEUM ELŐCSARNOKÁBAN PESTEN. — (Május 9. és 10-én.)

keresztül változatlanul és szakadatlanul tartott barátság esatolt. Kimulta hézagot hagyott lelkemben, mely egészen be nem tölthető többé soha; a golyó, mely nemes szívét áttúrta, fájó sebet ejtett az enyémen is.

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam mihi!

Bátran mondom, Teleki Lászlónak sok barátai és számtalan tisztelői voltak e hazában, s e hazán kívül, de nálamnál régiebb és hívebb barátja nem. Voltak, kik meggyőződéseikben, törekvésükben és munkásságukban talán még közelebb állottak hozzá mint én, de alig volt, ki előtt nemes szívének ezt elnevezni, e jogot tölem senki el nem veheti. Ha szerénytelenségnek vétették e barátságunk megemléztése, mert elhunyt barátom a napnak ünnepelt hőse, a nemzetnek bálványozott kedvence volt, kiből a néphit az imént megváltót üdvözölt és most vértanút sirat, s mert fénykörüből netalán egy kis sugár eshetnék a közepszerűség homályába, mely engem környez; szabadon arra hivatkozom, hogy e barátságom oly időben sem titkoltam el, midőn bevallási veszélyvel járt, s jó lelkiismerettel mondhatom, hogy híve maradnék akkor is, ha bálványozás helyett üldözés vagy rágalom tárgya lenne.

De épen ezen közöttünk létezett szoros baráti viszony, mely indokul szolgál, hogy az Akademiának annyi jelesebb tagjai közül én jelöltettem ki e gyászos alkalomra szónokul, nem tesz-e bárki másnál képtelenebbé, hogy feladatunkat méltóképen megfeleltessék? A csapás, mely engem mint honpolgárt és mint barátot, tehát kétszeresen ért: nem fogja-e, kivált a fájdalom első rohamában, teljesen eltompítani különben is csekély szóközi tehetséget? Várni pedig, míg a minden fájdalmat enyhítő idő meghozza mindnyájunknak, és különösen nekem a lélek nyugalomát, az elme elfoglaltságát, azért nem tanácsos, mert megjöhét ismét, talán hamarabb mint hinnők, hazánkra az önkény uralma, melynek vaskezű ajkainak befogván és a szabad szót elnémítván, nagy férfainknak nyilvános méltánylását nemcsak eltilthatja, de anyagilag lehetlenné is teheti. Kétséges helyzetünk tehát int: *Carpe diem, quam minimum credule postero!*

Másrészt pedig azon előnyt is, melyet az évek hosszu során át fennállott bizodalmas viszonyunk nyújtani látszik, miszerint az, mi életében és halálában mások előtt rejtély, előttem nem az lehet-e, szabad-e felhasználnom? Itt-e a helye s most van-e ideje föllebbenteni a leplet, mely e nemes szívnek sebeit takarta? Belső érzésem azt mondja, hogy *ne*, habár e dicső lélek titkos küzdelmeinek és szenvedéseinek ismerete, a köztisztelést és szeretetet iránta csak nevelné.

S el fogom-e találni a hangot, melyen az elhunytól szólanom illik, kit érdemei mellett rendkívüli körülmények a nép bálványává emeltek, kiről mindenfelől magasztaló és dicsőítő szavatok hangzanak felénk? Igyekezzelem-e ezekkel versenyezni, dicsőség hyperbolákban rajtok még tulteni? Ettől egy neme a szeméremnek tart vissza, mely épen a köztünk létezett barátságánál fogva a dicsőrebb bizonyos mértékét követeli a szerénységnek. Könnyebb feladat, legalább nekem, egy félreismert vagy rágalmazott barátnak védelmére kelni, mint a magasztalók és bálványozók chorusába vegyülni, s azt még tulkiáltani. Ha pedig a barátság által parancsolt szerénység határai közt maradva, kerülöm az apotheosis tulságait, nem fog-e előadásom szintelennek, fagyosnak, sőt barátságatlannak is tetszeni azok előtt, kik a retorika csillogó phrásisait többre becsülik a szívnek meleg, de egyszerűbb szavainál?

E nehézségek lebegnek előttem, midőn e nagy halottnak, körülünkben oly sokáig fájdalmas nélkülözött, és most közölünk végképen kiragadott tagtársunknak, az Akademia részéről és nevében a kegyelet adóját leróni készülök. De másrésztől épen a feladat nehézsége, a tárgy nagysága bátorít, mert ugy hiszem, elnézésre számíthatok, ha annak teljesen megfelelni képes nem leszek. Teleki érdemei nagyobbak, ragyogóbbak, emléke mélyebb gyökeret vert honfűtársai millióinak szívében, hogysen a szónoklat dicsőítésére szorultna. Azon önkéntelen feljajdulás, mely halálának hírére a nemzet képviselőinek szívéből kitört, meghatóbb emlékbeszéd volt, mint valaha ember felett mondatott. Azon siri csend és néma fájdalom, melylyel a népnek százezrei koporsóját kísérték, hangosabban szólt a legfényesebb szónoklatnál. A mit Telekiről halála óta mondtak és irtak, s még ezentul irni és mondani fognak, csak

gyengébb vagy erősebb viszhangjai amaz országos feljajdulásnak, csak egy-egy sohaja a roppant köztársadalomnak. Ezek el fognak hangozni, az én gyenge szavaim leghamarabb, de Teleki neve és emléke élni fog, míg e hazában a tiszta, önzéstelen, áldozatkész hazafiság tisztelet tárgya lesz. Ha e mulandó életben tul az elköltözött léleknek tudomása marad arról, mi az elhagyott földön történt, a dicsőült a közrészvétnek, szeretetnek és hódolatnak nagyobb-szerű és fényesebb nyilvánításai mellett, szívesen veendő oly régi barátjának habár gyenge bucsuszavát is, kinek hűségében és öszintéségében soha egy percig sem kételkedett, habár az élet keserű tapasztalásai és gyakori csalódások kételkedővé, néha gyanakodóvá tették is mások irányában. Véleményeink és utaink néha eltértek egymástól, de ez meg nem ingatta kölcsönös bizodalmas munkát, mert mindegyikünk tudta, hogy az élet válságos perczeiben egymásra biztosan számolhatunk.

E bucsuszt nem kívánom, mert szükségtelen, igen hosszúra nyújtani. Teleki László nem tartozott azon emberek közé, kiknek élete és működése a dolgozó-szoba árnyékában folyik le, kiknek hangyszerű szorgalmát, buvátkodását, munkásságát részletes fejtegetések által kell napfényre hozni s a világgal megismertetni. Ö ragyogó szerepét a közélet verőfényes pályáján játszotta el, a világ láttára és annak zajos tapsai közt; az általa kiérdemelt babérokörzöt, melyet a közélet koporsójára tűzött, már halála előtt is díszíté halálnékeit. Az ő neve a történelem sajtójává lett, alakja nagyobb, hogysen egy akadémiai emlékbeszéd keretébe férne. Nem is lehet feladatom ez alkalommal életirát adni. Külső életét, politikai működését ismeri e haza, ismeri a világ; hiszen ennek közsőni nagyobb részt azon, mondhatni, példátlan népszerűséget, mely őt életében környezé s még sirjába is kísérté. A mennyire lehetnek és kétségen kívül vannak is politikai tevékenységére vonatkozó ismeretlenebb és titkosabb adatok, azokról bővebb tudomása van azon férfiaknak, kik vele folytonosan egy téren és egy irányban működtek. De egyáltalában nem lenne itél helye, sem most ideje, azokat a világ előtt kitárni. Politikai tevékenységének egyes számai átszövődtek hazánk újabbkori történetéin, s ezektől különválva nem tárgyalhatók. A népnek sorsára befolyást gyakorolt férfiak élete a történet-rés tárgya. A küzdelem, melynek Teleki egyik legvittebb előharcosa volt, még le nem folyt, de még nyugponthoz sem ért. A csata, melyben a hős elvérzett, még e perczen hevesen folyt, s habár jelleme minden kétségen felül áll, s annak tisztaságát még ellenéi is elismerni kénytelenek, mi, kik e küzdelemben többé kevesebbé mindnyájan belésoportartunk, Telekinek mint államférfiúnak illetékes és részrehajlatlan bírái még most nem lehetünk. — Benső életének viszontagságai pedig, szívének rejtettebb örömei és gyötrelmei, reményei és csalódásai, melyeket talán jobban ismernek másoknál, nem a közönség elé valók. A kedélyi élet szentélyét takaró fátyolt lerántani a kegyelet érzése tiltja.

Kimult tagtársunk beszédem tárgya csak két szempontból lehet: mint *iro* és mint *jellem*.

Nem sok magában, de sokat nyom, mit Teleki László írói munkásságának köszönünk. Ő ugyanis csak egy költői művel: „*A Kegyzenc*“ című tragoediával gazdagította a magyar irodalmat, mely egyetlen műve azonban költői tehetségét, alakító erejét és eszmegazdagságát fényesen tanúsítja, melyből megítélhetjük, hogy mennyit várhatott volna költészetünk, különösen drámai irodalmunk e hatalmas szellemtől, ha a költészet pályáján tovább halad, ha minden idejét, figyelmét és tevékenységét a haza és szabadság szent ügye, a politika nem veszi igénybe. Nem vagyok oly hangulatban, s bizonyosan tisztelt hallgatóim sem várják tölem, hogy e sok tekintetben jeles drámai műnek, mely ezeltől mintegy husz évvel került először színpadra és sajtó útján is közzététett, kritikai és esztetikai bonczolgatásába ereszkedjem. Ez egy művel helyet foglalt Teleki László az elsőrendű drámaírók sorában, s reá teljesen illenek e szavak: *ex ungue leonem*. Biztos kézzel és velős színekkel festett jellemek, élő alakok, nem elmosódott halvány képek, lépnek e tragoediában a néző és olvasó elé, a szenvedélyek dúló harca drámai elevenséggel folyik le szemünk előtt, a cselekvény gyígyesen motivált fejlődése, a helyes compositio, az erőteljes, de nem dagályos, költői de keresetlen nyelv, a színpadi hatásnak inkább ösztönzerű, mint gyakorlatból merített ismerete és felhasználása, a fiatal kezdőíró, ezen első és, fájdalom, utolsó művében, már is mint a drámai alakítás mesterét mutatta fel a meglepett műértőnek. Még hiányai is a költői erő tuláradásának kifolyásai, és

emlékeztetnek Schiller ifjúkori vagy Shakespeare némely gyengébb, vagy helyesebben szólva, nagyon is erődús darabjainak kinövéseire.

Megleptő találkozás, hogy két legjelesebb drámaírónk, *Katoná* József és *Teleki* László, mindegyik csak egy művel ajándékozta meg irodalmunkat. De minő ellentét az okokban, melyeknek e költői elmék meddőségét tulajdoníthatni! *Katoná*-ban a közönség, a kritika és az irodalmi tekintélyek ignorálása, közönyössége, szűk életviszonyok, korlátolt ember- és világismeret, talán a kenyérkereset gondjai is ölték el, nem annyira a költői tehetséget, mint inkább az ösztönt és kedvet irodalmi munkásságra. Nem ismerve, nem méltatva tengődött egy kis városi alárendelt hivatalban, s midőn később, halála után, Bánkbanja figyelmet kezdett gerjeszteni, alig tudta valaki, hogy szerzője ki volt, éle még vagy meghalt? Kinek most harmincz évvel halála után az új nemzedék szobrot emel, annak sirját nehezen találták fel kortársai a kecskeméti kis temetőben. *Teleki* Lászlót fényes historiai név, társadalmi magas állás, családi tradíciók, a „*noblesse oblige*“ elve, hazánk vészteljes viszonyai s ezekből folyó honfűi kötelesség a politikai pályára helyezték, melyen a haza ügyére döntő befolyást gyakorolt és olykor az európai politika gépezetébe is erős kézzel benyult. Nevét ismerte és tisztelte a bel- és külföld, rajta egy nemzet reménye csüggött, közfigyelem kísérte minden tettét, leste minden szavát. Az államférfiú, a diplomata, a pártvezér háttérbe szorította a költőt s midőn koporsóját százczek kísérték, alig emlékezett meg egy kettő arról, hogy benne nemesak nagy hazafit, de nagy költőt is temetünk. *Katoná*-ban a szerfeletti árnyék, *Teleki*-ben a tulságos napfény fonyaszotta el a költészet virágát.

A *Kegyzenc*, mint mondám, *Teleki*-nek egyetlen költői műve, mely napvilágot látott. Első ifjúságából, ugy szólván gyermek korából, emlékezem ugyan még egyéb költészeti kísérleteire is, nevezetesen néhány verses regékre *Kisfaludy* Sándor modorában, de ezek közönség elé nem kerültek s hihetőleg már régen a kandalló tüzeben hamvadtak el. Az évek hosszu sora folyván le azóta, hogy e költői szengéket előttem felolvastam, nem bízhatom eléggé sem emlékezetemben, sem gyermeki ítélőtehetségemben, hogysen azoknak költői becséről mai nap ítéletet mondani mernék. Emlékezem továbbá későbbi, de a *Kegyzenc* jóval megelőzőt időkből egy nagy historiai drámaának vázlatára s néhány kidolgozott jeleneteire, melynek tárgya *Kupának* harca volt *Szent István* ellen, a magyar ósvallás és szokások küzdelme, a kereszttyénség és idegen befolyás ellen. Ez csak terv és vázlat maradt s mint ilyen is elvesztett, ha emlékezetem nem csal és akkori ítéletemben bízhatom, drámai irodalmunk nagy veszteségére.

De elhunyt tagtársunknak írói munkássága nem szorított az említettekre. Száműzetésének szomorú korszakában sem zánt meg tollával is a haza érdekében működni. Röpiratokban, hírlapi cikkekben, francia és angol nyelven, az idegen kormányoknak benyújtott emlékiratokban iparkodott hazánk ügyét európai jelentőségre emelni. E munkássága nem maradt siker nélkül. Hazánk viszonyai, közjogi állása, törekvéseink jogszerűsége, alkotmányunk és törvényeink szelleme, ismeretlenek, sőt félreismertek valának e haza határain kívül, midőn *Teleki*, politikai küldetésben külföldre érkezett, a hol utóbb, mint száműzött, tizenkét évet töltött. Ellen-ségeinknek sikerült, rágalom, tények elferdítése, alnok ráfogások által, nemzetünk ügyét az európai közvélemény előtt népszerűlenné tenni. Műveletlen, tudatlan barbároknak, más népek és nemzetiségek zsarnok elnyomóinak, nem a szabadsághoz, hanem elavult előjogokhoz ragaszkodóknak festettek bennünket, s miután *Dege-rando* halála óta nem volt külföldi barátunk, a ki mellettünk kellő tárgyismerettel szót emelt volna, elhitették a külföld népeivel és kormányaival, hogy alkotmányunk felforgatása, az osztrák monarchiába beleolvastásunk, nemzetiségünk eltörlése és németesítésünk, a civilizáció és humanitás érdekében történik, hogy mindez már bevégzett tény, a nép elégedett és boldog a német kormány alatt, csak néhány konok olygareka és aristokrata morog és zsébeskedik; hogy azország új, ezeltől ismeretlen felvirágzásnak indul a centralizáló kormány üdvös befolyása alatt stb. *Teleki* folytonos, ernyedetlen tevékenysége és írói munkássága, néhány száműzött társai közremunkálásával eloszlatá az ellenünk táplált előítéletet, azidegen népeket és kormányokat felvilágosítá a dolgok valódi helyzetéről, a közönyösséget és ellenszenvet irányunkban meleg részvéttel és rokonszenvvel váltotta fel, s ügyünknek erkölcsi tá-

mogatóst eszközölt ki. Minden egyes cikke nemesak jeles publicistikai dolgozat, de hazafias tett is vala, mely egy-egy lépéssel közelebb vitt közös célunkhoz, elköszött törvényes jogaink visszaszerzéséhez.

Írói munkásságához számíthatni némileg terjedelmes és sok, felé ágazó levelezéseit is. A ki *Kazinczy*nak gróf *Dessewffy* Józseffel és több barátaival váltott leveleit, és hogy külföldi példát is említsék, a francziák közt *Voltaire* és *Rousseau*, a németek közt *Goethe*, *Humboldt*, *Rahel* körének levelezéseit ismeri, melyek sajtó útján közzététettek, (az ókor klasszikus íróinak *Cicerón*nak, *Plinius* epistoláiról nem is szólok) a ki a fentebb említett sok kötetre terjedő leveleket olvasta, tudja, mily nagy kincsét zárja magába a levéltudomány a termékenyítő eszméknek, a becses és fontos történelmi adatoknak, az érdekes jellemvonásoknak, az ügyes és finom stylistikai formáknak. A nagy elmék magánlevelei annál érdekesebbek, mint a pillanat hangulatának kifolyásai leplezetlenül vagy házias pongyolában mutatják fel az író lelkületét, melyet egyeb, a közönségnek szánt munkákban többé kevésbé hatásra számított jelmezben szemlélhetünk csak. *Teleki* L. az évek hosszu során levelezésben állott sok külföldi jeles férfival, szellemdús nőkkel, száműzött társaival, a hazában maradt barátaival. E levelezések, idejének nagy részét vették igénybe, melyet más különben szorosán vett irodalmi munkásságnak szentelhetett volna. Tömerdek mély gondolatot, államtan eszmét, eredeti ötletet, finom észrevételt, talalós életet foglalhatnak magukban számtalan levelei, ha azok után itélek, melyeket magam, kivált száműzetésének ideje alatt, elhunyt barátomtól vettem. Hány érdekes kötetre szolgáltatna anyagot a levelezés, ha egybegyűjtése s kiadása lehető vagy időszerű volna! Ez alkalommal csak egy körülményt akarok említeni, mely elhunyt barátom jellemére, tapintatára, gyöngédségére új fényt áraszt. Ő, ki saját személyére nézve felémet és óvatosságot nem ismert, ki minden perczen kész volt, életét vagy személyes szabadságát kockára tenni, a tulságig óvatoss, mondhatni félnék volt, midőn valamely barátjának vagy bárki másnak élete vagy bztossága forgott kérdésben. Sok évig szakadatlanul és sürűn folyt levelezésünk alatt, soha egy percig nem feledkezett meg a különben oly szórakozótnak ismert férfiúról, hogy a kihz leveleit intézi, hogy gyanakodó és kémlelőő kormány *Damocles* kardja alatt él és mozog. Noha elméje szüntelen az elnyomott haza ügyével és szenvedéseivel foglalkozott, hozzám a száműzetésből irt számos levelében egy szó, egy vonatkozás sem foglaltatik, mely a haditörvényszékek, befogatások és kivégzések ama gyászos korszakában a levél vevőjét bájba keverte vagy keverhette volna. Ily apró, jelentékteleneknek látszó vonások festik leghívebben az ember jellemét.

Minő mestere volt *Teleki* László az írásnak, s különösen a levélírásnak, megítélheti azon levelekből is, melyek legújabbban folytak kiapadhatatlan tollából és elméjéből, s melyek közül néhány, hírlapok által is közzététett. Válaszait értem a hazai törvényhatóságok üdvözölő leveleire, melyekkel ezek, a habár akarata ellen és idő előtt visszatért hazafit sorban megtisztelték. Nem tulajdonítok ezeknek kelletlenül nagyobb fontosságot és becset, de annyit mondhatni, hogy nehéz föladat volt és rendkívül ügyes tollat és találékony elmét kívánt egy és ngyanazon tárgyban annyi levelet írni, s mindegyikbe az alaphang megtartása mellett új meg új eszméket és fordulatokat szóni, s hogy a föladat rendkívüli tapintattal és szerencsével oldatott meg a szóban levő válaszokban. — Azon beszédtöredéket, melyen életének utolsó éjjelén, talán néhány perczel halála előtt, képzelhetni tehát, mily földult kedélyállapotban dolgozott, s melynek fonala életével együtt szakadt meg, melybe annyi hazafias fájdalmas és nemes haragot öntött, mindnyájan könyös szemekkel, fájdalmas kegyelettel olvastuk, mint politikai végrendeletét egy hű hazafinak. Erről többet szólanom szükségtelen.

Mindezeket csak azért mondtam el, hogy tulzásnak ne látszassék vagy baráti elfoglaltságnak és részrehajlásnak, ha azt állítom, hogy *Teleki* László mindazon tulajdonokkal bő mértékben bírt, melyek a nagy írók képezik, s ha állása és ha hazánk válságos viszonyai őt a politikai pályára nem szorítják és államférfiúvá nem avatják, kétségtelenül elsőrendű íróvá fejlődött volna; hogy tehát méltó tagja volt e tudományos és irodalmi intézetnek s noha irodalmunk csak egyetlen művet mutathat fel tőle, nemzetünk az Akademia benne nagy írói tehetséget vesztettek el.

Teleki Lászlóról mint *iróbról* szólottam; még néhány szót róla mint *emberről*, mint *jellemről*.

De mit mondhatnék e tekintetben róla, mit előttem már mások ismételve el nem mondtak, mi általánosan elismerve nem volna? Nemcsak baráti, de tőle távolabb állók is, sőt az egész nemzet és haza, ismerték és tisztelték benne a tiszta és szilárd hazafiságot, a becsület dolgában nemcsak mások, de maga iránt még inkább szigorú lovagiasságot, a nemes emberbaráti szívet, tántorít hatlan és áldozatkész hűséget barátai, — nyíltságát, határozottságát, bátorságát, de minden nemtelen fegyvertől irtóztatás ellenségei irányában. Roppant népszerűsége, azon általános tisztelet, mely őt e hazában s a hazán kívül környezte, melyet ellenségei sem mertek tőle megtagadni, nem csupán szellemi, talán még inkább erkölcsi tulajdonainak volt eredménye és méltó jutalma. Teleki László nem csak hatalmas szellem volt, de nagy jellem is, szilárd mint a gránit, tiszta mint a kristály.

Az erkölcsi kötelek, az erények lényege egy s ugyanaz minden időben és minden népnél. De vannak mégis az emberiség történelmében korszakok, melyek e tekintetben egymástól különböző típusal bírnak, melyekben a nagy embereket kiválólag egy vagy más erénynek magas fokra emelkedése jellemzi s teszi köztiszteltet tárgyává. A különböző korszakoknak nemcsak *uralkodó eszméi*, de *uralkodó erényei* is voltak.

Az ókorban, különösen Spartában és Rómában tántoríthatatlan hazaszeretet, minden önérdéknek és tekintetnek a hazáért kész feláldozása, stoicus megvetése a halálnak, szenvedésnek, semmibevétele a külfénynek, kényelemnek, anyagi élvezetnek, szigorú köteletségérzet, hajthatatlan szilárdság, a római „virtus”, mely szóban azonosítva van az erény és férfiaság fogalmával, e tulajdonok jellemezték a nagy férfiat.

A középkorban a becsület szeplőtlensége, az adott szónak szentül tartása, merész bátorság, mely nemcsak dacolni tud a veszélyvel, de azt mintegy játéknak tekintti, a nőnem iránti gyöngédség és hódolatos udvariasság, a gyámoltalanok védelme a hatalmasok ellen, képezték a lovagias jellem eszményét, melyet azon korban is hihetőleg ritkábban mutatott fel az élet, mint a költészet.

A jelenkor nagy embereinek kiváló erénye a humanitás s a mi ebből folyik, elismerése az emberi jogoknak mindenben, tekintet nélkül a születésre, társadalmi állásra, nemzetiségre, vallásra, — méltányosság, igazságérzet, türelem, buzgólkodás a szabadság és egyenlőség nagy elvei mellett.

Az egymástól annyira távol eső korszakokban uralkodott, hogy ne mondjam, divatos erények, Teleki László jellemében egyesítve valának. *Római lélek*, minőt a köztársaság legszebb idejében találunk, mely magát s minden személyes érdekét teljes önmegtartóval a hazának rendeli alá, lovagiasság e szó legnemesebb értelmében, és az egész emberiséget átölelő *philanthropia*, mely nálánem lágy érzélgőségnek, hanem erős meggyőződésnek, szilárd elveknek és mély igazságérzetnek volt kifolyása. Még hibái és tévedései is, mert halandó ember létére hibáktól és tévedésektől egé-

szen ment ő sem lehetett, ezen erényeknek olykor a tulságig felfokozásából eredtek.

Ilyennek ismertük Teleki Lászlót mindnyájan, kik hozzá közelebb állottunk, ilyen volt egész életében, ilyen még halálában is.

Halálának indokai, ha mások előtt rejtélyesek, előttem nem azok. Ismertem e nemes lélek küzdelmeit, melyek halálát megelőzték és okozták. Nem fogja tőlem kívánni senki, hogy revelációkkal álljak a közönség elé, de annyit mondhatok, hogy valamint egész élete a hazafias tetteknek hosszú lánczsorát képezte, ugy halála is legalább az ő hite szerint hazafitett volt. Azt hitte ugyanis, vagy képzelte inkább, hogy a fenforgó körülmények közt, halála üdvösebb a hazára mint élete. Mikép sodortatott e gyászos illusio törvényébe, annak fejtegetése nem ide tartozik. Ez volt Teleki Lászlónak legnagyobb tévedése és hibája, melyet szintén, mint előbb mondtam, csak erényeinek tulfeszítése szült. Ő nagy és nemes volt még tévedéseiben is.

Noha szándékom nincs, ezuttal e gyászszókat indokolásába bocsátkozni, mulaszthatlan baráti kötelességemnek ismerem, oly ráfogás ellen határozottan tiltakozni, mely elhunyt barátomnak jellemén, becsületén, emlékének csorbát ejthetne. Az állítottatott ugyanis néhány külföldi lapban, és bámulatomra hazánkban is itt-ott hívőkre talált, hogy Teleki László szabadon bocsátatása alkalmával ígéretet tett, melyet utóbb politikai fellépésének modora és iránya által megszegvén, innen eredő magával meghasonlása miatt vett véget életének. Ezt a történetről biztos tudomásom alapján határozottan tagadom.

Ha nem volnának is hiteles adataim, ismervén Teleki Lászlót, mint őt hosszas barátságunk folytán megismerni alkalmam volt, hittel merném erősíteni, hogy ő szavát soha életében meg nem szegte, azt megszegni képes nem volt. De vannak adataim, melyeknek hitelességét e

hir koholói sem vonhatják kétségbe. — Telekinek szabadonbocsátatása három feltételhez kötöttet:

1-ör, hogy az osztrák monarchiából el ne távozzék, 2-or, hogy összeköttesseit az osztrák kormány külföldi ellenségeivel félbeszakítsa; 3-or, hogy politikai működését *ideig örágig* tartózkodjék. Elfogadván a szabadonbocsátatást, elfogadta az ahhoz kötött feltételeket is. Egyéb ígéretet nem tett, nem is kívántak tőle. E tekintetben nem szükség elhunyt barátom szóbeli közleményeire vagy levelére hivatkoznom, de hivatkozom a bécsi hivatalos újságnak a tényt ekképen constatírozó közleményére.

Kiszabadulása után is Teleki László nem tekintette magát megkegyelmezett, amnestiált bűnösnek, hanem becsületszavára ideiglenesen szabadonbocsátott hadi vagy statusfoglolyának; kész is lett volna első intésre bármely perczben a börtönbe önként visszatérni, s az illetők előtt ez értelemben nyilatkozott is. Föltételes szabadlábra állítását nem félelemből fogadta el, melyet nem ismert, hanem azért, mert azt hitte, hogy e föltételek korlátai között is, a haza ügyének inkább szolgálhat, mint börtönben.

Az általa elfogadott föltételeket halála órájáig hiven teljesi-

Képek a hazai népeletről. 3. Somogyi gulyás. (Sterio rajza után.)

tette. Az elsőre nézve semmi kétség nem lehet. A második föltétele sem szegte meg; ha nem tudnók is mindnyájan, kik őt közelebbről ismertük, hogy szava őt erősebben kötötte a bilincsnél, kérdem, mi indoka lehetett volna azt megszegnie? Ő tisztában volt magával politikai elvei, meggyőződése és céljaira nézve, bizott saját ítélőtehetségében, ismerte a bel- és külföldi viszonyokat, s ennélfogva nem szorult senkinek utasítására. Habár a magánéletben szívesen hallgatta meg, sőt kérte is barátainak tanácsát, politikai téren önálló volt a makacsság, nem hajlott másnak tanácsára, ha ez saját nézeteivel nem találkozott, és csak meggyőződésének és lelkiismeretének sugallatát követte.

Mi a harmadik föltételel illeti, az alkotmányos politikai működését megszorító *ideig örágig* kifejezés értelmezését ő magának tartotta fenn, s azt három hónap lefolyása után az országgyűlés megnyitásával lejártnak tekintette, de lejártnak tekintették azok is, kik e föltételel elébe szabták, mert az országgyűlés felsőházába királyi levél által meghívott. Ha szabadságában állott, adott szavával nem ellenkezett, alkotmányos jogait a felsőházban gyakorolnia, miért nem a

lényegre nézve az alap és cél iránt köz az egyetértés, csak a forma és módor körül van némi különbség, ott lehetnek vélemény-árvények, de pártok nincsenek. De a forma körüli véleménykülönbség is csak onnan ered, hogy a képviselőháznak egyik fele még lehetőknek tartja az uralkodó hatalomnak törvényes utra térítését, míg a másik fél, az eddigi tapasztalások után, e reményről végképen lemondott.

E tények egyszerű elsorolásával, ugyhiszem, kétségtelené tettem, hogy azon ráfogás, miszerint *Teleki László* szavát szegte volna meg, alacsony rágalom. Ezzel tartoztam emlékének, becsületének, mely előtte becsesebb volt az életnél. Ajkai elnémultak örökre, karjai merevenek és tehetetlenek. Mig élt, mindenkinek, a ki becsületét bántotta, meg tudott felelni szóval, tollal, fegyverrel; most barátaira háramlik ezen szent kötelesség, kivált reám, kit különösen megbizott, hogy halála esetére becsülete felett örködjem és azt, a mennyire tőlem kitelik, minden rágalomtól megóvjam. E megbizást szent végrendeletnek tekintem, melynek hű végrehajtója kívánok lenni.

Felső-borsodi képek: Putnok.

képviselőházban is, hova őt választóinak osztatlan bizodalma helyezte?

Vagy talán politikai fellépésének iránya és modora által szegte volna meg adott szavát? Mihelyt a politikai pálya előtte megnyílt, ő az alkotmányosság és törvény korlátai közt szabadon követhette azon irányt, csakis azt követhette becsülettel, melyet elvei és meggyőződése eléje szabtak. Ő soha senkinek nem ígerte, hogy elveiről, meggyőződéseiről, vágyairól és reményeiről lemond, ily ígéretet nem is kívánt tőle senki. Ő később lett volna, évekig szivni a börtön dohos levegőjét, később száz halállal mulni ki, hogysem ily föltételre reá álljon. Bármint lett volna tehát politikájának iránya, e tekintetben szeszegést nem követhetett el, mert eziránt szavát nem adta.

De miben különbözött Telekinek és ugynevezett pártjának iránya a mérsékelt pártnak mondott képviselőktől? Olvastuk utolsó beszédtörredékét, s ebben politikai programját. Fájdalom, harag és elkeseredés szól belőle, de utóvégre is a törvényes alaphoz ragaszkodik, a törvényes állapot helyreállítását követeli ő is, mint Deák Ferencz és társai. Én egyáltalában tagadom, hogy a magyar nemzetben és a képviselőházban pártok létezzenek. Hol a

És most Isten veled, dicsőült barátom! Nyugodjál békével annyi hányattatás, annyi küzdelem, annyi szenvedés után! Mi, kik életben maradtunk, talán még nehéz küzdelmeket, veszteljes napokat várhatunk, de azért el nem csüggedünk. Példát tanít — ha magyarnak ezt tanulni kellene — a hazáért működni, a hazáért szenvedni s ha kell, a hazáért meg is halni. Isten veled!

Felső-borsodi képek.

(Vége.)

A Sajó-völgyön fölfelé haladva a távolban előnkbe tűnik:

XII. Putnok.

Ezen magyar mezőváros a Sajó balpartján, kies vidéken, hegyek aljában fekszik. A város csinos, és kellemes benyomást gyakorol a szemlélőre. Putnoknak híres hetivásárai vannak, a vidékről számosan látogatják s ez a várost különösen élénkíti.

A város legderekabb felől emeletes épülete a rajzunkon, (mely a Serényi-kertből van levéve) előtérben látható gróf Serényi László-féle, angolkerttől környezett, kastély.

Ezen kertből gyönyörű kilátás nyílik a Sajó-völgyre, melyen átjöttünk, s annak gömöri részére, e megye regényes hegyeire s a putnoki szőlő-dombokra, melyek jó fehérbort teremnek, de ezeken felül már nincs is Gömörben szőlő-hegy.

A hol most a kastély áll, azon a halmon emelkedett hajdanta a putnoki vár, melynek most nyoma sem látszik, mert romnarakáiból a kastély épült.

Putnok vára hajdan nem megvetendő erősség volt, s az ezen vidéken fekvő várak viszonytársaiban testvérileg osztozott s egy török basaliknak adott nevet, a török főúr itt vévén lakást, végre a pártharcokban lerombolták, s Szendrővel egyenlő sorsra jutott s most ismét oly virágzó állapotban van, mikép csak a történet kormos lapjairól lehet megtudni a rombolást, mely e kedves helyen történt.

Rajzunkon látni még előtérben az új nagy r. kath. templomot, továbbá lent a városban a reformátusok egyházát, a putnoki hegyeket, távol a háttérben pedig a Sajó-völgy hegyeit. A kert mellett van a putnoki tét, mely kellemes helyen fekszik s csinos épületektől van környezve.

És most egy időre bucsút veszek nyájas olvasóimtól azon ígéret mellett, hogy máskor a vadregényes Bükk jelességeit fogjuk ismertetni, melynek bércei közé a szerény völgyekről fogunk fölhágni, — adja az ég, hogy ott is oly tiszta jellemű barátságos magyar népet találjunk, mint itt!

Luppa Péter.

A magyar nő.

Kardot kötött a jó fiu,
S csatába ment legott,
Hogy védelmezze a hazát
S az ősi szent jogot.

Mig honn a szerető anyja
Magányba elvonult,
S hol könyűt nem látta szem,
Zokogva térdre hullt.

És ajka ily imára nyílt:
„Magyarok Istene!
Oltalmazd fiam életét,
Légy mindenkor vele.

„Alázd meg a kevélyeket,
Kik törnek ellenünk;
Emeld érvényre a jogot,
Védd legszentebb ügyünk!”

Váratlan hírnök érkezik:
„Oh asszony, légy erős:
Golyó megölte jó fiad,
Halott a deli hős!”

„Irgalmas Isten! oh fiam!” . . .
S ajka néma lesz;
Szemből könyök zápora
Pataként csergedez.

„Karddal kezében hulla el
Az ifjú hősiég;
De a hon mentve, diadalt
Úl a magyar sereg.”

„De a hon mentve, mondd?” — ugy
Letörölöm könnyemet.
Jó Isten, te akartad így,
Legyen áldott neved!”

Vida József.

A végzet útja.

(Igaz történet.)

Shellőztessük kissé a multnak lepleit; tekintsünk be azon történetekbe, melyeket azok takarnak, habár szomorító, is a multnak dicsőségét fátyolba takarva látni; — habár fáj is egy évtizedes, s még tökéletesen be nem gyógyult sebről a köteléket leszagatni, de az legalább már nem vérzik többé, s azon vigasztaló remény táplál bennünket, hogy nemsokára teljesen be is fog gyógyulni.

Egy rövid történetet akarok elbeszélni e jobb sorsra érdemes nemzetnek — gyászos eredményü bár, de dicsőséges utolsó függetlenségi harcából; — egy egyszerű jelenetet, mely távol van ugyan minden nagyszerűségtől, nem tár fel előttünk vérfagyasztó jeleneteket, nem is áraszt semmi dicsőséget sem egyik, sem másik küzdő fél fegyvereire; ugyanazért ki csak ilyenekben gyönyörködik, tanácsosabb lesz, ha olvasatlanul hagyja, mert tudványa kielégítlenül fog maradni, — de érdekesnek tartottam följegyezni mégis, bizonyosságul annak, hogy életünk folyását mennyiben igazgatja az isteni gondviselés, melynek vezérő kezét e rövid, egyszerű történetben nem lehet föl nem ismerni.

Történetünk szereplőinek nevét, — nehogy szerénységüket sértsem, elhallgatom. Nevezük egyiket A*-nak, másikat B*-nek.

E két férfiú V* megyében, egyik főnemesünk birtokán uradalmi tisztí családhoz tartozott, kik ifjukoruk óta szívélyes barátságban éltek egymással.

Ifjú tüzés vérok a katonai pályára ösztönözte őket, hol mindketten tisztí rangra emelkedtek.

A* idővel odahagyván a katonai pályát, haza jött, s uradalmi tisztséget viselt.

Ily minőségben találta őt az 1848—49-diki függetlenségi háború.

A* mint családapa, különben is már túl levén a harcai élethez megkívánató pszichovéri fiatal koron, nem szándékozott tétleg résztvenni a háboru viszonytársaiban; nem akarván családját egy bizonytalan, kevés reménnyel kecségető sorsnak tenni ki.

Azonban „ember tervez, Isten végez!”

A környékbeli hazafiak körülvették most A* t, s mindent felhasználáltak, hogy őt az elmenetelre rábírhassák. Eléadták, hogy mily nagy szüksége van most a hazának oly férfiakra, mint ő, ki már a katonai pályával ismeretes levén, a hadseregben nagy szolgálatakat s elömeneteleket tehet. A mi családját illeti, arról ne aggodják; egy oly férfinak családját, ki magát a haza szolgálatára szentelte, minden igaz magyar kötelességének fogja ismerni, gyámolítani.

A* azt jegyzé meg, hogy ha mostani biztos állását elhagyja, s a háborúból, ha nem is mint nyomorék, de ép testtel szerencsésen visszakérül, hogy fog ismét oly biztos állást szerezni magának, melyen magát s családját becsülettel fentarthassa? Erre ismét biztosították, hogy azon esetben kényelmes állást fognak számára szerezni.

Végre is, a jobban családja, mint maga sorsán aggódó A*, barátaí unszolásának s saját hazafiai indulatának engedve, — belépett a szabadságért küzdő hősök soraiba.

Nem czélunk, nem is tartozik történetünkhez, mindazon viszonytársakat s eseményeket előszámlálni, melyek hősiüket érték. A jelenet, melyet előadni szándékunk, tulajdonképp ott kezdődik, midőn a vitéz magyar hadsereg a kétségbeesetten védelmezett Buda várát hosszas, elkeseredett harc után elfoglalta. A győztes honvédek bebetoltak egyes házakba, hogy a netalán magukat elrejtett császári hadsereg maradványait összeszedhessék. — Így történt, hogy egy honvédtiszt szintén bement valamely házba, melynek egyik szobájában két honvédet talált, kik az ágy alá szurkáltak fegyverökkel.

— Mit csináltak, fiam? — kérde a tiszt a legényektől.

— Egy k— a van itt az ágy alatt, azt akarjuk onnan kipiszkálni! — felelének azok.

Alig hogy a honvédtiszt megszólalt, majdnem a legényekkel együtt kiáltott fel a szorult helyzetben levő ágy alatti hős is: „Barátom A*, mentd meg életemet!”

A*, mert ő volt a honvédtiszt, kit a szorongatott osztrák katoná hangjáról azonnal felismert, parancsot adott a honvédeknek, felhagyni a bántalmazással, s a szerencsétlent előszólítá, ki már akkor néhány könnyű szuronysebet kapott.

A* a honvédek által szorongatott osztrák tisztben ifjukori barátjára B*-re ismert, kit e szerencsés véletlen által a bizonyos halál karjaiból szabadított ki.

Itt és így találkozott egymással hosszú távollét után a két régi jó barát.

Buda el lön foglalva, a foglyok őrizet alá téve, ezek közt B* is.

A*, hogy barátja, most már foglya, számára némi könnyebbiséget szerezzen, elment Görgői fővezérhez, kérvén őt, hogy B* elfogott császári tisztet, mint ifjukori ismerősét s barátját engedje gondviselése alá venni, egyszersmind eszközöljön számára nagyobb kényelmet és szabadságot, mint a minőben az elfogottak szoktak részesülni.

A fővezér e kérelmet csak szigorú felelősség terhe alatt teljesítette.

Barátjának ezen nemesszívűségét azonban B*-nek is nemsokára lett alkalma, meghálálni és viszonzni.

A bámulandó vitézség- és lelkesültséggel küzdött hadjárat nem sok idő múlva bevégeződött. Az eredményeket tudjuk. A haza jobbjaí kivándorolni kényszerültek, a ki nem menekülhetett, bitófal végezte életét; a derék hadsereg beosztott a császári hadak közé. És ettől fogva a magyarok egéről lehunyt a nap, s helyette fekete gyászfátyol vonult el fölötte.

. . . De ne időzzünk ez emlékeknél, a már kissé behagedt seb fel találna szakadni, s az iszonyu fájdalom érzete elfeledtetné velünk azon bámulatos mérsékletet és higgadságot, melyet eddig tanusítottunk, s hevínt még időelőtti boszura találma ingerelni e sebek okozói ellen!

B*-nek a magyar ügy bukása visszaadta szabadságát, s újra belépett a császári hadseregbe.

A* pedig, mint oly sok dicső pályatársa, a katastrófa után elfogatott, hogy azon hadsereg közé soroztassék, mely ellen előbb mint jog- és szabadság-gazolók ellen oly dicső harcot vívott.

Midőn azon összefogdosott szomorú csapat felett, melyben A* is volt, P— en szemlét tartottak, a jelen volt császári tisztek közt volt B* is, ki végig nézvéen a szomorú szabadsághősökön, szemei barátján, élete megmentőjén akadtak meg, s a bámulat hangján kiálta fel: „Barátom A*, hogy kerültél ide?”

— Csak úgy, mint a többi, felelt az, — elfogtak s most idehoztak; hogy ezután mi fog velem történni, azt a jó ég tudja.

B* eltökélte magában, barátí indulata s a háláérzetétől indítatva, mindent elkövetni barátja megszabadítására. E czélból tüstént a helybéli ténparancsnokhoz ment, s előadá annak, hogy a most érkezett honvédek közt van többek közt egy volt honvédtiszt, kinek ő igen sok hálával tartozik, ki neki ifjukora óta barátja, mi több, élete megmentője volt, kinek közbenjárása nélkül Buda bevételkor okvetlen a halál áldozata lett volna. Avégett eszedik tehát, hogy ha a ténparancsnok segédkezze nyujtana neki, a szerencsétlen iránti háláját némi részben leróhatni azáltal, ha közbenjárása által A*-nak szabadságát kieszközölné!

B*-nek kérelme nem is maradt eredmény nélkül. A ténparancsnok meghatva azon végzetesüri körülmény által, mely e két férfit oly csodálatosan egymásnak megszabadítására összevezrelte, kieszközölte A*-nak elbocsátását s teljes szabadságát.

E nemes tényről B* örömtelt szívvel értesíté barátját, ki is bánattal felt övéinek nem kis bámulatára és örömére nemsokára haza érkezett.

Eddig van ezen egyszerű történet, mely ugyan nem bir oly fontossággal, hogy a történet könyvében megörökítésre tarthasson igényt; de elég fontos adat arra nézve, hogy életünkben s működésünkben Istennek vezérő és mindenható kezét ismerjük fel.

Már most itélje meg az olvasó: e két férfiú közül melyik tartozik a másiknak több köszönettel? Kiss Elek.

Mikép szoktassuk gyermekeinket?

(Folytatás.)

A gyermek aluvásra természetesüri legyen. A gyermeknek 24 órában 10—16 órányi aluvásra van szüksége. Milyhelyest a gyermek álmosodik, azonnal ágyba kell fektetni, s ferde nézetűek azok, kik a gyermekeket az aluvásra nézve bizonyos időhöz kívánják szoktatni. A gyermeket ének, dal, mesélés vagy bármiféle mesterséges fogások és eszközök által elaltatni soha sem kell, mert legegészségesebb álom az, mely magától jó és áll be, csak az ilyen leend tartós, mely s valóban üdítő. A gyermeknek ringatás általi elaltatása kivált ha az bizonyos idősakhoz kötött akar lenni, mindig káros, s az ekkép eszközölt álom többnyire éber s nyugtalan. Innét származik az is, hogy némely családoknál, ha a gyermek alszik, kétségbeeséssel határos aggodalommal állanak őrt az ajtónál, hogy valahogyan senki el ne hákogja, vagy köhintse, magát hangos beszédről szó sincs, a házhoz tartozók lábujjhegyen járnak, s jaj annak a házibarátoknak, ki ilyenkor végkép nem tartóztatvat magát, túszszenteni talál s a kis poronty fölébred: a szerencsétlen anya rettenetes sújtó pillantásokkal adja tudtára, hogy máskori látogatása alkalmával orrát mindegy boncz- és élettani alkrészeivel és működéseivel hagyja otthon. A bölcső, mint alattószter mindenkor rozsalandó és valóban már régi időktől fogva ósároltatik is, — a gyermeket csak szédü ékenyenyé teszi s egészségtelen és nyugtalan aluvásra, álomra kényszeríti. Valóban nem is lehet a bölcső hasznát kitalálni. A ringatás által a síró gyermek fájdalma, éhsége, szomja soha sem csillapítatik le, legfőlebb a meguntt s hosszasan tartó rivalgás után a gyermek az egészségtelen szendérgés, szunyadozás nemébe esik. Rest anyák, kik gyermekeik szükségéről nem igen gondoskodnak, gyermekeiket a dalolással összekötött ringatással elcsönésíthetik, a mint azt némely lelkiismeretlen dajka vagy gyermek-ápolónő gyakran máhéjjal eszköli is, de okos, értelmes anya ne gondolja azt soha, hogy minden gyermek jóvendő hivatása a matrózkodás leend, hogy azért csecesemő korától mint egy mesterséges bölcsőhöz (tengari-betegséghez) szoktattassék. A gyermek mindig maga feküdjék külön ágyban; Svédhonban, a hol divat, hogy a kis gyermekek a felnőttekkel aludjanak, évenként átlag véve körülbelől 650 gyermek-agy nyomási vagy megfojtási eset fordult elő.

Az egészséget szilárdító, a tagokat erősítő, a vérkeringést egyenlően előmozdító s az egész testet edző eszközök közé tartozik a szabadban cselésürien rendezett sétá. A nagyobb gyermekek naponként legalább egyszer sétálnak. Az ilyen séta mellett a kellemes mozgás össze van kötve tiszta, üdítő léggel, különösen, ha az mezőn, berekben, erdőben történik, hol a zöld lombhoz a tudó számára hasznos élenyt, a virányzat kellemes illatokat lehel ki. Ez kipótolhatatlan élvezet, valódi edzés. A séta azonban felelte hosszú, fűrésztő ne legyen. A reggeli séták a gyermekeket az egész napra fáradt, s

bágyadtakká teszik, az ebéd után rögtön megkezdett séták a déli f.r. ó levegőben, könnyen megzavarják az emésztést. Mindazáltal a gyöngélkedő gyermekekre nézve az asztal utáni séták a szabadban üdítő szoktak lenni. Szép vidéken, esteli enyhe, hűvös légtelen, kellemes társasággal teendő séta, a nap munkái, kivált folyton s szababani ütés után igen n gy hasznára válik egészségtűknök, s lejjobb előkészítés és előkészítés a csendes, mely s erőtűtő álomra. Az ilyen előkészítés által álomba merült gyermek s ifju egy könnyen a lidig fel nem zavartatik s ébresztetik álmából, míg valósággal ki nem aludta magát, még akkor sem, ha apja moinsir, kovács vagy takács mesterember volna is.

A csecesemő szellemi nevelése a gyermek további kifejlődéseig leginkább oda irányzott legyen, hogy érzékszervei egészséges állapotban tartassanak s fejlesztessenek. A gyermektől már csecesemő korában eltávolítandó minden, a mire neki szoknia nem jó és nem kell, ellenben állandóan ismételteti kell előtte és vele azt, a mit másidők természetűvé óhajunk tenni. Azonban kevés szülő akarja hinni, hogy a rozsz szokás, melyer a lélek korán magába vett, vele együtt nő a kiüríthatatlan. A gyermekszobából távollásának el minden rémsékek, melyek gyakran betegségtű bajokat okozhatnak és a gyermek képzelőerőjét kellemetlenül igazgatják. Ha a gyermek önálló futkozás s vagy csuszakálása közben véletlenül megűti magát, vagy elesik, óvakodjunk előtte mindjárt megfőlemlésűnk jeleit adni, vagy épen jajgatni, mert ezáltal a gyermek bátoratlanná s mozgékonytalanná leend s önbizalmát veszítendi. A gyermek hét éves koráig szellemi tanulással nem igen terheltessék, s ha tanul is valamit, azt leginkább játszva tegye. Az oktatás mérsékelt, változatos legyen, s evés és ivás, játék és mozgás közé őszhangzatosan osztassék fel, különösen a tanulás soha se vegye igénybe egy azon testállást (p. egy helyben ülést), s nyáiban ha csak lehetséges, a szabadban törtéjék. — Az iskola ugy legyen berendezve s szervezve, hogy a tanítványoknak testi és szellemi kifejlődését s képzőtetését egyformán munkálja, minden nap gondosan szellőztessék, hogy egészséges, tiszta levegős és mérsékelt melegéggel bírjon, a padok asztalok eléggé magasak, egymástól kellő távolságban állók s hát-támasz-ékek ellátottak legyenek, hogy a gyermekek folytonos egyenes s derekfelesztő és fűrasztó ülése, mi ártalmas, bármely perczben módosíthatassék. Az iskola helyisége legyen világos és tágas s a padok közötti mozgathatóság szabad s nem korlátozott. Tanítás és tanulás közben néhány percz engedtessek meg a szabad mozgásra, mi felette szükséges. Korán iskolába adni a gyermeket nem jó. Bgy igen jeles orvos azt mondja: „mintsem, hogy 5—6 éves gyermekek a iskolába-jűrásra szorítassanak, inkább engedtessek meg nekik az erdőben a nyulak-kali és rókák-kali fűkázolás, a mellett legalább egészséges maradjanak, ha 7—8 éves korukban kezdik is meg a tanulást, ügyesség és ravaszág csak azon fokára emelkednek fel, mintha pár évvel korábban kezdtek volna tanulni, ha csak nem született buták, mely esetben bármily jókor kezdenek is a tanuláshoz, nem sokra fogják vinni.” — De különösen a nőnemű az iskolai s más ülös helyzetben történő oktatás válik több mozgási szervek, különösen a háterincz betegségtű okozójává. Reggel 8 órától 12 ig kell a növendékeknek iskolában ülnie, gyakran tanulók-kal tömött, ki nem szellőztett, s a bűzös gőzök különféle nemeivel tölt helyiségekben, s alig levén ideje az ifúságnál közönségesen meglevő mohó étvágygyal ebédét elköltenie, azonnal ismét könyv nélkül kell tanulnia a délután 2 órától 4 ig, vagy néha még tovább, ismét ülös helyzetben bekövetkezendő iskolai tanításra. Ezután haza kell sietnie, hol a rendkívüli tantárgyak, magánoktatások, rajz, zene s több ilyen tárgyaknak megint ülös helyzetbe történendő tanulásra venni figyelmét igénybe. Ezek után pedig következik a jövő naprai feladatok, írássok elvégzése, mire a vacsora, azután pedig tölben lámpa- a gyertyavilág mellett ismét a könyv nélkülszítésnek, tanulásnak, begyakorlásnak áll be az ideje, ha a tanuló mindennel készen akar lenni, mi az iskolában kívánatik tőle. S anélkül, hogy a szabad levegőn lelki nyugalommal élvezhetett volna szükséges és megkívánató mozgást, bágyadt szemekkel, lankadt tagokkal, meggyengült háterinczettel fekszik ágyába a szorgalmas tanuló, s az alvás és álom által testének új erőt, felrűsülést, általában vídámító, éltető felűdülést nem szerez, hanem csak lelkének néminemű pihenés: s testének a betegségtű kifejlésére alkalmas. Ily módon a gyermekek rendszeresen téletnek görhesekek s betegékké. A fiuk helyzete egyébkint e tekintetekben kedvezőbb, mint a leányoké. Mert a fiuk legalább akkor, midőn haza m-nnek, tesznek erősebb mozgásokat, futnak, ugrálnak, csuszakálnak, különösen télben, a midőn minden tenyérnyi nagyságu jeget is megkeresnek. Emellett a fiú közönségesen valamivel könnyelműbb természetű, mint a gondos leánya, s nem csinál nagyon lelkiismeretes dolgot abból, ha valamely szép verőfényes napon a jögen csuszkal, vagy az erdőben, réten szaladgál, játszik, vagy egyegy órát feocsegéssel tölt el, mely alkalmakor nem tanul ugyan semmit, de mindezekért a verést is eltűri. A fiuk játékaí elevenebbek, több s nagyobb mozgást igénylők, mint például a katonásdi, bujósdi, labda-, teke- stb. játék. Azért a fiuk ritkábban is ferdülnek el, mint a leányok, ha csak neveltetési rendszerök a tülsgős mozgékonytalanságon nem alapszik. De a szelid, jó erkölcsi, szorgalmas leánya csendesen megy az iskolába s csendesen abból haza, csendesen ül a zongora s egyoldalulag a himzűráma, varróasztal, meghajolva, görnyedve az írás, kötés, horgolás stb. kézi munkák mellett, csendesen, nyugalmasan játszik bábjával, konyha- s főző-játékszereivel. De a szegény leánykák töltik is meg azután leginkább a testgyenezési (orthopaediai) intézeteket. Még a nagyobb gyermekek-nél sem volna szabad, a tanítási és tanulási óráknak naponként négy-nél többre terjedni, s a testi mozgásra megmaradt időt házi feladványok, munkálatok s gyakorlatok elkészítésére fordítani. Az itt leirt egészségtűellenes oktatási és nevelési rendszernek

káros következményeit egyszerűen azzal akarják némely szülők, vagy nevelők elhárítani, hogy nyáron által hetenkénti egy vagy két órában testgyakorlatot küldik gyermekeiket, illetőleg növendékeiket, meg nem gondolván, hogy az ilyen hébe-korba tartott testgyakorlatok mellett a test hosszabb nyugalom után rögtön a erőltetett mozgásokra tér át, melyek néha inkább kifáradást, kimerülést és felhevülést, mint kívánatos üdülést, edzést eszközölnek. Ideje volna már, hogy a neveléstanárok és nevelők általánosabban belátnák és gyakorlatba is vennék azon nevelési föfelvet, miszerint a test és lélek egyenlőszerűen s egyformán fejleszandő.

Megemlítendőnek találjuk a helyt még a gyermek- és ifjkor játékaikat is. Ne legyenek azok igen fásztók, vagy csak egyoldalú izomműködést, hanem az egész test munkálkodását igénybevevők, s ha csak lehetséges, a szabadban történjenek mindig. A labda-, bronzcsjáték például igen jó s kellemes játékok.

Élettanilag észszerű, a szükegleteknek megfelelő, tápláló, erősítő, s ugy mennyiségű, mint minőség tekintetben helyes mértékű és tulajdonságú étrend fogja eszközölni az itt már felhozottak mellett főképen azt, hogy szép lélek lakozzék a szép testben (mens sana in corpore sano). Mily nagy fontossága a táplálék megválasztása és mértéke, csak az angol- s görvénylők s egyéb vérvégületi betegségek kikerülése vagy kifejlődésöknek akadályoztatása, gyógyíttatása tekintetében, minden orvosfelünk igen jól tudja. A mint a halálzási és betegségek kimutatásai különösen az utóbbi években bizonyítják; sok gyermek halála- vagy sínelése, elferdülése s törpéségek egyedül a czélszerűtlén táplálék az oka. — A mi a táplálék, élelmiszerek mennyiségét illeti, sok étkeket a gyermeknek adni nem kell, mert ez sok nya-

valyára hajlamot nyújt, s beteges, gyöngye gyermekek mellett pedig a téstás-étkek sokasága angol- s görvénylők okozója lehet, — mert a mi sok, az megárt, miként azt már Hippokrates is megjegyezte, a midőn Aphorismáiban többek közt azt mondja: „omne nimium naturae inimicum.“ — Ha más-különben a sok nem is ártana, mindazáltal a gyomot szerfelett kítágítja, s a sokat evéshez szokott gyermekekből később nagyevők s falánkok szoktak válni, mint például II. Katalin orosz czárnő kegyence Potemkin, a ki reggelire egy ludat és egy sódart elköltött. A gyermek étrendje mennyiségi tekintetben növekedésével arányban (viszonyban) álljon, miután a növes egészen azon alapszik, hogy a test többet vesz be, mint kiad, s hogy a csecsemő fiúvá s ez ifjúvá növekedik, egészen ezen aránytól függ. Innét lehet megmagyarázni azt is, hogy miért esznek a gyermekek aránylag többet és gyakrabban, mint a felnőttek, daczára annak, hogy a felnőttek több szén-savat veszítenek, mint a gyermek. Azért helyesen történik, ha az első időkben a csecsemőt megszoportatják mindannyiszor, a hányzór fölébred, lassan-lasan a gyermek mindig ritkábban kíván enni, s közönségesen 3-4 órára elvár, sőt erős, egészséges gyermekek éjjel nem ritkán 6-7 óráig is csendesen alszanak egyhuzomban, anélkül, hogy az éhség vagy énnikivánás őket álmaikból felköltené. A csecstől elválás után éjjel a gyermeknek nem kell többé eledelt adni. A gyermekkorban csak reggel, délel és este kell főttekést a gyermekeknek nyújtani, de délelőtti tiz s délutáni négy órákor lehet őket kevés kenyérrrel, vagy gyümölcscsel, ugynevezett könnyű uszon-nával megörvendeztetni s felírissíteni. Bármely időben a gyermeknek kíván-ságához képest nyalánkságokat juttatni, egészségreontó rosz szokás.

(Folytatás következik.)

Dr. Batizfalvi.

TÁRHÁZ.

A magyar erdőszet érdekében.

E honnak nincs magyar erdősze, mivel azonban nagy szüksége van rá, úgy hiszem, lesz is!

Nem volt és nincs, mert midőn az osztrák birodalomban általában, honunkban pedig különösen az erdők okszerű gazdaszatának leg is legelső szükségé mutatkozott, akkor az erdőszi gazdaság és az ahhoz szükséges tudományok fejlettsége Németországban már igen magas fokon állott. Természetes tehát, hogy a bécsi kormány, melytől összes erdeink nagy részének kezelése függött és függ, — midőn az ipar, főképen pedig a nemes érzék és a vas előállításának mindinkább terjedése folytán okszerűbb erdőszi gazdaságra szorítottak, hogy akkor az erdőgazdák képzésére szükséges tanodákat mind honunkon kívül, mind magában az országban is a német eredetű tudományok nyelvén alapította; nemcsak, mivel mint mondtam, az illető tudomány e nyelven fejlődött, s e szak akkor már tekintélyes német iro-dalommal bírt, hanem — mivel ezen erdőszi tanoda, valamint a bányászati is, részint a magyarok elnémetesítésére, részint meg az országnak idege-nekkel való elárasztására igen hathatós eszközül szolgált.

Tudjuk, hogy nemcsak a kincstári erdőszi hivatalok legnagyobb és legzsirósabb része volt mindig és van jelenleg is idegen országú német ajku egyének kezében, de a magános földbirtokos is, a ki okszerűen akarta erdeit kezelteni, csak azokból választhatott, a kik az említett német tanodákban képezettek.

Hogy pedig azok legnagyobb része idegenekből és azoknak sem a javából állott, azt nagyon természetesnek találjuk, ha meggondoljuk, hogy a magyar fiunk, a ki otthon magyarul, az iskolában és a nyilvános életben pedig diákul beszélt, e tanodákban nemcsak a nagy kiterjedésű tudományt, de az előtte idegen nyelvvel is szembe kellett szállnia. Ennek következtével aránylag igen kevés magyar fiu szánta és számhatta reá magát e keseres pályára; s mig azok közül, a kik mégis reá adták a fejüket, csak a legjelesebbek győzhettek le az említett nehézségeket, addig az idegenek közül, kik anyanyelvükön tanulták az erdőszetet, a középszerűek is jeleseknek látszottak. — Hogy ez így van, világosan tanúsítja azon körülmény, miszerint a fiatal magyar nemzedéket, melybe az utolsó 10 év alatt az alsóbb tanodákban beleverték a német nyelvet, az előbbi évekhez képest sokkal nagyobb szám képviseli a selmezi akademián, és hogy — e fiuk, miután a nyelv nehézségein túl voltak, — bányászok és erdőszők egyaránt — majd-nem kivétel nélkül az itteni tanuló legjelesebbi közé tartoznak! — Miután pedig a tannyelv honunkban ismét a magyar lett — természetes, hogy saját fiainkat is ismét leszorítjuk azon térről, mely őket az erdőszi gazdaságban jogosan illeti honunkban, hol a területnek, ha Erdélyt is ideszámítjuk, körül-belül 40 százalékát erdők borítják, ha csak a létező erdőszi tanodát és az erdőszetet magát meg nem magyarosítjuk.

Tisztán áll tehát, hogy az erdőszetnek honunkban magyarrá kell válnia, ha nem akar a nemzet saját fiait iránt igazságtalan lenni, és ha nem kívánjuk, hogy a nemzetgazdaság e fő és roppant jövőjű ágának kezelése továbbra is idegen kezekre legyen bízva.

Miután pedig az erős lelkiületűnek, egyesnek úgy mint nemzetnek, csak tisztába kell jónie teendői iránt, hogy azokat véghez is vinni minden erejével törekedjék, tehát meg vagyok győződve, — hogy magyar erdőszet — lesz is! — Egyesüljünk! „Válhó az vállat“ és meglesz! Azt mondják talán, hogy hiszen az országnak már van magyar erdőszi-egylete, a melynek az erdőszet magyarosítása első teendői közé tartoznék. Igen is van!

csak hogy ezeken magyar egylet nem magyar, sőt inkább keletkezésére, irányára, 10 évi működésére és czéljára nézve — német, a mint ezt már a „Vadász- és Versenykiadvány“ közzétett három cikkemben bőven, és úgy hiszem, kimerítően fejtegettem.

Ezen egylet tehát a mi bajunkon nem segít! Nekünk külön és nemcsak nevével fogva, de szívben, lélekben, akaratban is magyar erdőszi egyletre van szükségünk, melynek czélja: a magyar erdőszet megalkotása, azaz: az okszerű erdőszi gazdaság elveinek Magyarországnak gyakorlati érvényre való emelése, az erdőművelés és mezeti fatenyésztés előmozdítása és tökéletesítése minden irányban.

Az eszközök, melyek ezen czél elérésére vezetnének, nézetem szerint a következők volna: —

- 1) Az erdőszi magyar irodalom, még pedig első sorban az erdészeti magyar műszótár és az erdészeti tankönyvek megalkotása.
- 2) Tudományos közlések és az erdei gazdaság körében tett tanulságos tapasztalatok terjesztése; az erdőszi tanügyre vonatkozó értekezések és az erdőszi egyesület gyűléseit és egyéb mindennemű ügyeit illető tárgyalások közzététele magyar nyelven szerkesztendő szakkönyvben.
- 3) Magyar erdészeti tankönyvek szerkesztését és egyéb az ország erdészeti viszonyaira vonatkozó kérdések megfejlesztését előmozdító pályázatok nyitása.
- 4) A selmezi erdészeti akademia magyarosítása.
- 5) Lehető gyarapítása azon állapot ismeretének, melyben az erdei gazdaság összes ágai Magyarországnak jelenleg léteznek, s megismertetése azon akadályoknak, melyek azok kifejlésének útjában állanak.
- 6) Időszakonkénti gyűlések az ország különféle vidékein.
- 7) Egy elméletileg és gyakorlatilag képzett erdésznek az egylet költ-ségén való tartása, kinek egyedüli feladata lenne, bármely magyar erdőbirtokos s egyszersmind egyesületi tagnak felhívása folytán, annak erdei gazdasága rendezését illető felméréseket, és becsléseket véghezvinni, az illető üzleti tervet elkészíteni, annak életbeléptetésére nézve pedig a kezelő erdő-szöket a kellő utasításokkal ellátni. — Mindzert őt az erdőbirtokos részé-ről csak az utazási költségek megtérítése és a munka ideje alatti élelemzés és elszállásolás illetné.
- 8) Alkalmos szakembereknek az erdei gazdaság érdekében bel- és kül-földön való utaztatása.
- 9) Az erdőgazdaságot illető mindennemű tárgyak gyűjteményeinek alapítása és szaporítása.
- 10) A kormány által az erdőszi egyesület elé terjesztett erdőszi kérdésekre adandó véleményezés.
- 11) Uj erdőszi alsóbb rendű tanodák felállításai.
- 12) Az egyletnek az „országos magyar gazdasági egyesülettel“ való folytonos közlekedése, hogy annak folytán a mindkettővel közös érdekek kieligítőes eszközölthessék.

Ha ez egyesület létesült lesz s fentebbi feladatának megfelelően, úgy hiszem, hogy nem soká kellend már imádkoznunk: Magyar erdőszet, jöj-jön el a te országod!

Ez az én s még néhány barátim csekély véleménye. Jó volna azonban, ha e tárgyhoz mennél többen s mennél tüzetesebben szólának, mert mi azt hisszük, hogy közel az idő, mikor majd ez irányban is megriad a „Talpra magyar“, s azt óhajtjuk, hogy e felhívás senkit készületlen ne találjon!

Divald Adolf.

Vasárnapi Ujság 22-ik számához 1861.

Teleki gyász-ünnepélyek.

— *Mezőlak* (Veszprém), máj. 12. Megdőböntendő rezgett füleinkbe ama gyászír, hogy gróf Teleki László, hazánk ünnepeit férfira, nem e föld, hanem az égi hazának lakosa már. Istenem! miért teljesül kosz-rus költők, Tompa ama mondata: „Oszlunk, mint az oldott kéve.“ — Éa is a jeles zászlóvivőnek, e hazáért ernyedetlenül munkás honfúnak, az önfeláldozó emberbarátának, a tántorithatlan lelki Fabriciusnak május 12-én gyászünnepélyt tarték; hozzá illőleg szép számu vidéki részvevő is meglátogató templomunkat; — a vidéki uri rendből, s mindenik vallásfelekezetből, s e gyászünnepély nevezetességét Békási Gyu'a szolgabíró és Babics Jakab bar-arámmal, a dícsőlt oly igen megillető indítványnyal ohajtottuk nagyobb fokra emelni; bár ha az üdvözülők minél előbb egy hozzá illő nagyseztü szobor emeltetnék Pesten, s e sz. czélna jelen alkalommal 40 ftot meghaladó összeget gyűjtöttem. — *Seregely György*, ref. lelkész.

— *M. Túr* (K.-Szolnok), május 12. Gróf Teleki László szerencsétlen ki-mulása felettébb megdőböntő volt, minden jó érzésű egyénre nézve; vá-rosunkbán is ugyanazon napon, midőn Pesten tartatott forró részvétell, vég-tisztelesség tétele több czéh gyászlobogókkal jelent meg ref. szentegyhá-zunkban; különösen egy gyászlobogón, melyet B. S. és H. L. urak készít-tettek és vezényeltek, az elhunytak neve vérbetűkkel volt felírva, mire e lobogót igen nagy tömeg vette körül, s megindulva, a legközelebbi temető felé a „Hazádnak rendületlenül“ — t az ezerekre menő sokaság szívszakadva zengette, mig végre a temetőbe érve, ott halotti énekkel és könyhullatással oszlott szíjjal a nép. — *H. L.*

— *Déva-Ványa*, máj. 13. Hozzánk is eljutott az egész magyar hazát könyekre fakasztó hír, a nagy Teleki halálának gyászíre. — Reményeink egyik leghatalmasabb oszlopa volt ő, a ki szeretve tiszteltünk mindannyian. — A hír vétele után rögtön elhatároztuk, hogy gyásztiszteletet tar-zunk emlékére, a mi f. h. 12-én meg is történt. — Gyászlobogók lengtek a református egyház tornyában, s annak belseje is több ilyenmő lobogóval volt ékítve, e fölírattal lengetve: „Gróf Teleki Lászlóért.“ — s a feketéül bevont szöszék a gróf arcképevel volt ékítve. — Délután 3 órákor kezdődött a szó-noklat, melyet helybeli reform. lelkész tiszt. Szabó Gábor ur mondott, oly gyönyörű szabatos eszme-folyammal, mikép mindannyiunkat elragadt s kö-nyekre fakasztott, kiváló szép volt azon része, mely a tiszta jellemről szólt. Látni lehetett, mily részvétell viseli az egész haza a gyászt, mert az egy-házba több ezer ember gyűlt, s az abba nem férők a templom előtt várták végét a gyászbeszédnek. — A szónoklat megelőzte Kölesy Hymnusza, a bevégzés után pedig a Szózat énekeltet, egy kar által. — A gyásztiszte-letben minden vallásuk vettek részt, s az izraeliták nagyobb része is ott volt. — *L. P.*

— *Vaskoh* (Bihar), majus 14. A szomorú s levedő hír, hogy hazánk egyik oszlopa ismét kidőlt, hogy gróf Teleki László nincs többé, kis váro-sunkba csak a legközelebbi nap hatott el, s daczára annak, hogy kis váro-sunkat rideg hegyek környezik, hogy mi a félelmetesnek mondott haza szél-lén lakunk, hogy e vidéket román nép lakja, ne higgye senki, hogy a keblek-ben itt hédig szív lakoznak. Ugyanis e nagy vesztesség hallatára helybeli görög nem egyesült lelkész, esapere helyettes tiszt. Koraj Miklós ur három lelkész segédlete mellett a nagy halottért ma gyásztiszteletet tartott, melynek külső kijelölését helybeli kereskedő Koraj Tamás ur azzal emelte, hogy az egyház egyes részait fekete kelmékkel vonatta be, s a szokásos di-zsimitények helyére gyászfátyolokat aggatott, a nép pedig a gyásztiszteletre számosan jelent meg, azon kevés tisztesekkel együtt, kik e városban lak-nak, s kiknek számát egypár vidéki is emelte, a gyásztisztelet őszinte szív-ből lett tartását igazolták a kijövő nép bánatos és könyvelt szeméi. — *S. L.*

— *Szalacs* (Bihar), május 16. Újra lobog a gyászzászló, a harangok zugása uj, mely s nagy gyászt jelentenek. A nép félelemmel tudakold, kit veszének el ismét? reszketve leste az ajkat, mely elmondja a halott nevét, s midőn megtudá, hogy Teleki László nincs többé! a borzadály futotta át. — Megható volt a népet ily bánatoson látni, s az ifjak, úgy mint az elagottak a gyásravatalhoz közeledek, letérdelvé fájdalomtól szaggatott szívvel énekelték a „Könyörülj Istenemet.“ Sirt, zokogott mindenki, érezte, tudta, hogy a nemzetnek ismét egy csillaga tűntle. A gyászmise végeztével a helybeli ref. egyházban is gyászbeszéd tartatván, lelket, szivetható szónoklattal adá tudtal a helybeli közkedvesügi tiszteletes K. J., hogy ki volt Teleki, mit vesztett benne a haza, s mit sirat benne a nemzet; beszédje végzével áldást kért a hon, a nemzet, a felső- és képviselőház tagjaira. — *N. A.*

— *Temesvárott* gr. Teleki Lászlóért május 20-kán tartatott az ottani egyesült evang. egyházban a gyásztiszteletet, valamint a bánsági espe-resség minden egyházában is, mint ezt az egyházmegyei gyűlés máj. 14-én elhatározta. Több kath. főpapon kívül a városi hatóság is jelen volt, s a nagy számmal egybesereglett hievkek Dömötör Károly lelkész tartott ke-netteljes szónoklatot. Ugyanez nap az izraeliták is megtartották a gyász-ünnepélyt imaházukban.

— *Csenger*, május 21. Gróf Teleki Lászlóért az itteni ref. egyházban ma tartatott meg a gyász-ist nitisztelet. Az ünnepélyt megelőzőleg a ha-rangok búss hangjai s gyászlobogók hirdették az országos gyászt. Az isteni-tiszteletet a Szózat és a Hymnusz éneklésével végeztük be; négy heti gyászt öltöztünk.

Irodalom és művészet.

— *Heckenast Gusztávnál* megjelent: „II. Rákóczy Ferenc.“ Irta *Jósika Miklós*. Ez érdekes regény, mely még 1852-ben iratott, de csak most jelenhetett meg, hat kötetre terjed, s minden kötet számos felvilágosító jegyzettel van ellátva. Ára az egész műnek 6 ft.

— Az ifj. gr. *Nádasdy Ferenc* által alapított *Nádasdy Tamás*-féle eposzi száz arany jutalomra a kitzött határnapig három pályamű érkezett az Akademiához, u. m. 1.) „A helység kántora,“ eredeti népmonda 9 énekben. 2.) „A menekültek.“ 3.) „A hunok harczai“ költői elbeszélés a hun monda-körből 10 énekben. A pályázat eredménye a f. évi közlésben fog kihirdet-tetni. — Ugyanezen alapítványból 100 aranyra ujra megnyittatik a pályá-zat költői beszélyekre, melyek tárgya a magyar történetből, vagy magyar mondavilágból vétetett. A pályázó a szokott módon fölszelve, 1863. május utolsó vasárnapjáig Toldy Ferencz akadém. titkárhoz küldendő. A jutalom csak oly műnek adatik ki, mely nemcsak társainál legjobb, de abszolút becses is bír. A koszorozott mű a nyertes tulajdona marad.

— Megjelent a „*Honvédek könyve, történelmi adattár az 1848-diki és 1849-diki magyar hadjáratból*“ című s *Vahót Imre* s *Gánóczy Flóris* által szerkesztett munkának első kötet, melynek tartalmát a nevezett hadjárat-ból történelmi jegyzetek, egyes nevezetesebb csaták leírásai, életképek, jel-lenrajzok és költemények teszik, különböző szerzőktől. — Látható benne Budavár 1849-iki ostromának rajza is. — Az egész munka, mint tudjuk, 12 kötetre fog terjedni, s megrendelhető 10 ftért. Egy kötet ára 1 ft.

— (*Magyar hadtani munka.*) *Jolsvai* r. levelezőnk írja: Értésitettem már a t. olvasó közönséget arról, hogy volt honvéd huszárfővezér *Szomor Károly* egy „*Hadmezei szolgálat*“ című hadtanon dolgozik, most pedig e munka tökéletes befejezését és sajtó alá bocsátását jelenthetem. E mű dús tartalma eléggé tanúsítja, miszerint szerző a hadmezeitek valamennyi mo-zanatairól kellő tapintattal és avatottsággal értekezik. — Bárnan ajánlhatom tehát e művet, és remélem, mikép szerző gondoskodandik arról, hogy egyes szakaszok mutatónyul közöltesse az ujságokban, és hogy nem lesz oly ujság, mely az ily közleményeknek hasábjait fel ne tárna. E munka 16-17 nyolczadrétű ívből álland, és előfizetési ára 1 ft., bolti ára pedig 1 ft 50 kr leend o. é. Meg fog jelenni aug. hóban, azok tehát, kik azt megszerezni akar-ják, bérmentett levelekben küldjék el az előfizetési összeget *Rozsnyóra* *Killyán János* könyvnyomdászhoz e f. é. június hó végéig. — Egyébíratt felkérem a magyar lapok valamennyi szerkesztőt, miszerint a hazai műve-lődés és honszeretet előmozdításának érdekében, e közleményemet lapjaikba felvenni ne terheltessenek. — *H. J.*

— *A „Győri történelmi és régészeti füzetek“* II. füzet is megjelent. Tartalma: A német-jáhrndorfi szentségmutató, ismerteti *Rómer Flóris*; Szonomegyéről és főispánjairól a mohácsi vészig, *Ráth Károlytól*; Óskori levelek, *Ráth Károlytól*: Adalék a boszorkánypergekhez, közli *Rómer Flóris*; Régiú templomok ismertetése, *Rómer Flóristól* stb.

— (*Ormodi Bertalan*) értesíti előfizetőit, hogy a „*Csatáképek*“ „Hay-nau-album“ című első füzetét a cs. kir. sajtóhatóság elhozta. — *Szatmár*on jelent meg: „*Szatmár-Németi szabadságharcú város egy-házi s polgári története*.“ Összeszedte *Sarkadi Nagy Mihály*; rendszerbe-tűtötte s kiegészítette *Bartók Gábor*, hely. hitv. gymnasiumi igazgató. Kiadta s nyomtatta *Kovács Márton*, nyomdatulajdonos. (Azt is ki lehetett volna még tenni, hogy leginkább a szatmáriak számára van írva.) 324 lapra terjed. — *Wodianernél* egy latin nyelvűn írt alkalmi költemény jelent meg *Széklács József* superintendensé lett választása emlékére *Melczar János* rákos-kereszturi evang. lelkésztől. Megjelenése, mint a szerző jelenti, „ob certas causas“ késett ily soká, a mi nyilván ugynevezett „elhárhíthatlan aka-dály“ jelent.

— *Engel és Mandellonál* megjelentek: „*Wohl Janka költeményei*.“ Kiadta *Jókai Mór*. A csinosan kiállított s 470 lapra terjedő könyv Arany Jánosnak van ajánlva.

— (*Bécsben Schuselkától*) egy röpirat jelent meg, válaszul: *Deák Fe-rencz* beszédére. Czime: „An Franz Deák von Schuselka.“ Ára 40 kr.

— (*Egy röpirat*) jelent meg legközelebb ily cím alatt: „*Tájékozás* korunk legelőtérbb szükségére a hitel, illetőleg a hitelkönyvnek a megyei alkotmányos élettel összeillő egyszerűsítése fölött. Irta *Balogh István*. Ára 20 kr.

— *Gyurván* nyomdájában ily című munka jelent meg: „*Az igazság elmélete, és a többi büntetőjogi elméletek*, valamint ezeknek lezármasztatott alaptételei és fogalmai. Irta *Liebensteini báró Preuschen*; fordította *Gyene Gusztáv*.“ 144 lap.

— (*Uj lap.*) *Mezőfi Manó* „*Zsidó magyar közlönyt*“ szándékozik meg-indítani, mely feladataul tűzte ki, a zsidók és keresztények közi, csupán gyanakodásból és hagyományos előítéletekből származott válszafalat le-rombolni.

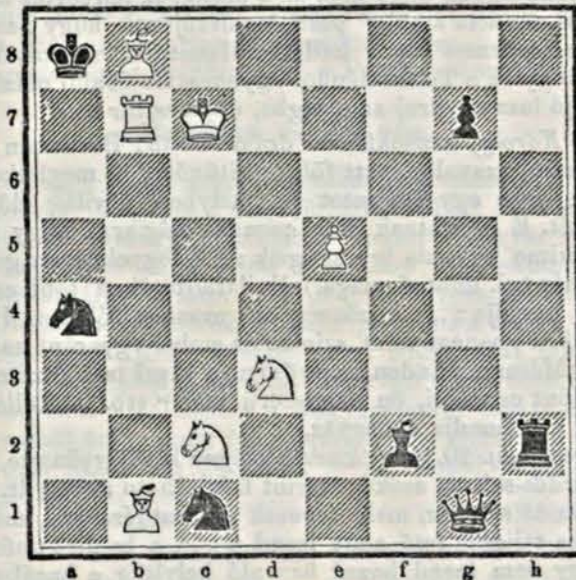
— (*A „Kolozsvári Közönyt*“) jul. 1-től kezdve az erdélyi ideigl. kor-mányszóság felhívással közlönye leend, s *Ocsvai Ferencz* fogja szerkeszteni; most, mióta az előbbi szerkesztőt *Dózsa Danielt* maroszeiki alkülybíróvá választották, a szerkesztést ideiglenesen *Kőváry László* viszi.

— (*A „Dejütü“*) s „*Sürgöny*“ temesvári levelezője szerint, e félév végéig meg fog szünni. Azonban az még nem bizonyos.

SAKKJÁTÉK.

75-ik sz. feladvány. — Oláh Miklóstól (Nánáson).
Sötét.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 70. számú feladvány megfejtése.

(B. Meszéna Istvántól.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) F b 2 - g 7	K f 5 - g 5: A)	1)	H h 6 - f 7 B)
2) B e 7 - c 4	H h 6 - g 4 a)	2) H g 5 - f 7:	g 6 - g 5
3) B e 4 - g 4: †	K g 5 - f 5	3) H f 7 - h 8	tetazés szerint.
4) H e 2 - d 4 †		4) B e 7 - c 5 †	
		B)	
	a)	1)	H h 6 - g 4
		2) B e 7 - e 4	H a 3 - b 5:
		3) H e 2 - g 3:	K f 5 - g 5:
		4) B e 4 - g 4: †	

Helyesen fejtették meg. Pesten: Csokó György. — Bécsben: Gold Samu. — Parahutyban: Rothfeld József. — Monokon: Skvór Antal. — Kis-Kürtösn: Csemiczky Károly. — B-Ujvárosban: Kovács Lajos. — Tordán: Wolff Gábor. — Gy-Fehérvárról: Horváth Lajos. — Poroszlón: Nyilas Alajos. — Bodrog-Keresztúron: Olcsváry Imre. — Veszprémben: Fülöp József.

Rövid értesítések. B.-Keresztúr: O. I. Ön a 69. számot is helyesen fejtette meg. — Parahuty: R. J. Nagyon s jánáljuk, hogy önnek levelet későn kaptuk. Már akkor minden megtörtént. A feladványt köszönettel vettük; de tájékozásul megcsügnek önnek, hogy az újabb feladványoknál az örökös sakk nem divat, mert ha a szépségnek nem írta is, a megfejtést mindenesetre könnyűvé teszi. — Veszprém: F. J. Ön utolsó előtti levele nem jutott kezünköz.

Színházi napló.

Péntek, május 24. „II. Rákóczy Ferencz fogsága.“ Eredeti dráma 5 felv. Irta Szigligeti. A darab, mely a szabadságharc küzdelmei alatt került először színre, szintén súlyosan érezte a millióktól megátkózott Bach-rendszer csapásait, mert szabadságunkelhunyásával még e „fogság“ is fogságba került, a színházi könyvtár poros börtönébe, honnan 12 évi raboskodása után csak most szabadulhatott ki. De volt is ám sok nézője e „vértanunak“, midőn először léphetett régi jó ismerősei elé. A rabsg cseppet sem viselte meg, sőt most még jobb eziben láttuk, mint régenté, sok olyast is megértettünk most benne, a mit előbb csak költői képzelődésnek hittünk. A szereplők rajta voltak, hogy a kedves emlékü „Rákóczy“ illendően jelenjen meg, de nem egészen érte célzt. Feleki Rákóczyja nem ragadott el bennünket, bár eleinte igen jól kezdte. Ily szerepek nem felelnek meg az épyeniéigének, bármily jeles színész legyen is különben. Szigeti páter Knittelusa is, minden eredetisége mellett sem elégitett ki Zrinyi Ilonát Jókainé, Rákóczy nejét Munkácsy-F.-né, Zrinyi Boldizsárt Tóth József, Bercsényit Egressy szépen játszták. Taps és kihívás volt elég; szerzőt is többször kitapsolták. A színház csordulig tele volt.

Szombat, május 25. „Dinorah, vagy: a ploermeli bucsu.“ Vig opera 3 felv. Zenéjét szerző Meyerbeer.

Vasárnap, május 26. „II. Rákóczy Ferencz fogsága.“ Eredeti dráma 5 felv. Szigligetitől. Rákóczyt ezuttal Lendvai adta, tüzzel, lelkesedve és lelkesítve. I-mét nagy közönség volt jelen.

Hétfő, május 27. „Férf az ajtó előtt.“ Operette 2 felv. Offenbachtól. „A felolvasón.“ Színmű 2 felv. Az utóbbi rövid színmű hatásos jelenetekben gazdag s két első rangú művésznök, Egressy G. és Felekiné nagy virtuozitással adják hatásra számított, nehéz szerepeiket. A közönség feszült figyelemmel és élvezettel kísérte a szép játékokat.

Kedd, május 28. Mizsei Mari k. a. első föllépéteül: „Alvajró.“ Opera 3 felv. Zenéjét írta Bellini. Több ízben olvastuk lapjainkban, hogy Mizsei

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.

Mari k. a. több olaszországi színpadon az elismerés élénk jeleivel találkozott; igen természetes volt tehát a pesti közönség kíváncsisága, a kisasszonyt végre a nemzeti színpadon is újra láthatni, hol előbbi években is vendégszerepelt néhányszor. A színház egészen megtelt, s a közönség zajos elismeréssel üdvözölte a fiatal művésznőt, ki utolsó föllépése óta kitünő előmenetelt tón az ének művészetében. Annál gyengébb volt ez este Fektér tenorista, kinek gyakori hamis intonatiója akadályozta az egész jó hatását. Szerda, május 29. „A mátrai vadász.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Fáy András.

Csütörtök, május 30. A színház zárva volt.

Szerkesztői mondanivaló.

5654. N.-Oroszi. Sz. E. A most folyó évnegyedből lapjaink teljes számu példányai nem kaphatók — mert dacára a politika iránti közérdekeltségnek, a magyar közönség e válságos időben is meleg rokonszenvvel ölelé a sajtóviszonyok beköi között megindult s azokból mindinkább kibontakozó vállalatunkat. Junius elejétől kezdve azonban örömet fogadjuk az előzetést az év végéig, 7 hónapra, a rendes áron.

5655. Mezőlak. S. Gy. A gr. Teleki László emléksobrára gyült pénz csak akkor kérjük felküdetni, ha ez emléki felállításá el lesz határozva s e célra valamely bizomány alakul. További tudósításait szívesen veszszük.

5656. Galszécs. Egy agg és elhagyatott honfi imája. Sajnáljuk, de az efféle nem hírlapi közlésre való. Más uton kellene a baj orvoslását keresni.

5657. Bécs. M. J. A kívánt lapot s beszédet elküldtük. Örvendünk, hogy ön lapunk közlései által nyert ösztönt a gyorsírás megkedvelésére, s még inkább, hogy hosszabb kísérletek után végre sikerült önnek, egy magyar gyorsírásati rendszert megalapítani. Kívánjuk, hogy mielőbb ott hagyassa ön a bécsi Reichsrath gyorsírói asztalát s ide térjen közénk, hogy munkáját kiadhassa s Pesten nyilvános előadásokat tarthasson. Napról napra több fiatal ember jelentkezik, ki a gyorsírászatot megtanulni szeretné, de alkalmat a kiképzésre alig talál. Ideje volna, hogy végre Pesten is alakuljon egy gyorsírói egyesület. Az ügyet tehetségünk szerint s befolyásunk egész erejével támogatni fogjuk.

5658. B.-Ujlak. B. P. A máj. 3-ik levél tartalma közölve volt lapjaink közelebbi számban.

5659. M.-Tur. T. J. Sajnáljuk az eseményt, de nem kívánjuk a közkegyelet megát harmonizált ama — maczkazerenek még említése által sem zavarni. Bocsanást kérünk.

5660. Gyöng. K. F. A jeles cikket örömmel olvastuk; ily népszerűen írt természetudományi dolgozatoknak még nagy hiányában szenved irodalmunk, s azért részünkről minden módon ápolni szeretnők az e tárgyú törekvéseket. A lépéket — fára metszését végett — inkább szeretttük volna rajzban kapni; így azonban a természetben megküldött példányokat — ön engedelmével — megtartjuk magánvagyományunk számára.

5661. Eperjes. F. F. A kívánt számokból még találunk néhány példányt, s azonnal utnak indítottuk. Üdvözöljük ont is mint a V. U. egyik rendületlen hívét, tisztelettel s az előzetést. Kár, hogy nem osztogathatunk érdemjeleket.

Nyilt tér. *)

Nyilt szó, azon t. cz. előzetőkhez, kik gyűjtőveimen irtak alá! — Gyakran vagyok kénytelen önkötől oly hangon irt leveleket olvasni; melyek rám kellemetlenül hatnak; ezek kikerüléséért folyamodom a nyilvánosság teréhez; és ünnepélyesen kijelentem, hogy a nálam begyűlt előzetési pénzeket, mind Szabados „Haza és szerelemről“ című költeményeire, mind pedig az „Ujság Évkönyvére“ illető helyeken pontosan kézbesitettem, a könyveket még nem kaptam meg; tehát nem is küldhetem szét; ha megjelennek, azonnal szét fogom küldeni; én mint gyűjtő megtettem kötelességemet, és ezután semminemű reklamátiókra nem fogok válaszolni. — Kohárts Ferencz, váci-ut 1-56 szám.

*) E rovatanb küzlött cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
	Junius.	Május (6)	6. p.	6. p.	Siván.	6. p.	6. p.
2 Vasár.	F 2 Erasmus	F 1 Páz.	21 A 4 Szil.	4 9 7 47	25 B. Jer.	0 49	1 56
3 Hétfő	Kornél	Klotild	22 Basilicus	4 8 7 48	25 Tobías	1 8	2 59
4 Kedd	Ulrik. Quirin	Berta	23 Mihály p.	4 8 7 49	26	1 26	4 5
5 Szerda	Vendel. Bon.	Vendel	24 Simeon	4 7 7 49	27 Tamás	1 50	5 10
6 Csüt.	Norbert	Izaiás	25 János f.	4 6 7 50	28	2 18	6 15
7 Péntek	Jez. sz. szive	Patcher.	26 Carpus	4 6 7 51	29 Farkas	2 51	7 16
8 Szomb.	Médard püs.	Médard	27 Therapius	4 5 7 52	30 33 S.	3 37	8 12

Holdnegyed: ● Ujhold 8-án 2 óra 54 perczkor delután.

TARTALOM.

Gróf Teleki László emlékezete (képpel). — Képek a hazai népséltből (kép). — Felső-borsodi kép-k (vége, képpel). Lupa Péter. — A magyar ná. Vida József. — A végzet utjai. Kiss Elek. — Miké szoktarsuk gyermekeinket? (folyt.) Dr. Batizfalvi. — Tárház. A magyar erdőszet érdekében. Divald Adolf. — Teleki gyász-ünnepélyek. — Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskede. Közintézetek, egyletek. Mi ujság? Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Nyilt tér-Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 iven jelenik meg. Előzetési díj Buda-Pesten házhöz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félve 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félve 12 ft., évnegyedre 6 ft. uj pénzben. — Az előzetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Erichsen Péter.

A hazánk anyagi kifejlésére is nagy befolyással bírt férfi, kit ezennel bemutatni szerencsénk van, egyike azon egyéniségeknek, kik észtehetségük, lelkük emelkedettsége s szívük tisztaságában talizánt bírnak, mely ha a sors szeszélyeitől teljesen nem is óvja, de megtöretni sem engedi őket soha. — Gazdag palotában született ő, majd önhibája nélkül kipusztult abból, egész élete egy vándorlás vala; de a becület utján mindig hős és állhatatos s a jók diadalának méltó büszkesége volt.

Erichsen Péter született 1794-ben Dániában, Kopenhágában, protestáns családból. Atyja pénztözsér s hajóbirtokos volt, utódja

seget szintén megakadályozandó: ügyei vezetésében az addigiaknál erősebb karokra várt s az igazgatói állomásra Kudriafsky lovagot, akkor cs. k. tengerész-örnagyt hívta meg, ki teendőivel megismerkedve, miután magával számot vetett volna — jól értesültek állítása szerint — a neki ajánlott állomást csak azon föltétellel fogadta el, új pályáján csak ugy ígért sikert magának, ha az általa Triesztben személyesen s előbb mondott érdemeinél fogva a birodalom előtt is jó néven ismert Erichsen Pétert, mint igazgatósági titkárt, maga mellé megnyerhetné. — Így lépett E. P. 1846-ban az Első Dunagőzhajózás szolgálatába, melynek 1848-ban, midőn Kudriafsky katonai hivatásához visszatért, igazgatója lett, mely minőségben élte fogytaig ernyedetlen kitartással s példás becsületességgel működött.

Egy oly nagy vállalatnak, minő a Dunagőzhajózási társaság, melynek jelen kiterjedtségét ismerni fogja a t. közönség Korizmisz Lászlónak a Magyar Gazdasági Egyesület mult évi közgyűlésén „a dunai gőzhajózásról“ fölolvasott jelentéséből, — több százra menő hajói és naszádjai, több ezerre menő személyzete s milliókra nőtt tőkének czelszerű beosztása s igazgatása a körülmények legrendezettebb s legbékésebb viszonyai között is sok éberséget, tapintatot és szeplőtlen jellemet igényel; — hát, midőn az ipart, kereskedést s ezzel a közlekedést anynyira nyomasztó politikai igazgatottság — mely a lefolyt évtizedben majd köztütnk, majd körülütnk örökösen tartott, — s az állam súlyos pénzviszonyai közötti küzdelemben, még soha tökéletesen meg nem állapított külföldi kereskedelmi összeköttetések nélkül kell ily roppant vállalatot vezetni: mint ezt Erichsennek, igazgatói állásának egész ideje alatt

ERICHSEN PÉTER.